AOVA103B122

శ్రీ తల్లం పుల్లన్న గుప్త
ధర్మనిధి ఉపన్యాసాలు

1981

శ్రీ ఆరుద్ర

DR. B.R AMBEDKAR OPEN UNIVERSITY
UNIVERSITY - LIBRARY
N10438

V.R. NARLA MEMORIAL LIBRARY
V.R NARLA
D.P.R.I.
Acc. No.
10438

శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం

తిరుపతి

Copies : 200

894.8275
AQU

PUBLISHED BY :

S. V. UNIVERSITY, TIRUPATI

PRINTED AT :

S. V. UNIVERSITY PRESS, TIRUPATI

111

ధర్మనిధి సంస్థాపకులు

శ్రీ తల్లం పుల్లన్నగుప్త గారు కడపజిల్లా ప్రొద్దుటూరు పట్టణంలో 29–5–1917న జన్మించారు. తండ్రి వీరయ్యశ్రేష్ఠి గారు, తల్లి సుబ్బమ్మ గారు. తల్లిదండ్రులు దాన తత్పరులు. ఆ గుణం పుత్రులయిన శ్రీ పుల్లన్న గుప్త గారిలో నిండుగా కన్పిస్తుంది. శ్రీ పుల్లన్నగుప్త గారు మూడు దశాబ్దాలుగా వ్యాపార నిమిత్తం మద్రాసులో స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. అనేక సంస్థలకు, ఆస్పత్రులకు, దేవాలయాలకు భూరి విరాళాలను ఇచ్చినారు. శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరి ధర్మ సంస్థలో సభ్యులుగా, ఆ సంస్థ నిర్వహించే విద్యాలయాలకు ప్రధాన కార్య నిర్వాహకులుగా శ్రీ పుల్లన్నగుప్త గారు చేస్తున్న సేవ గణనీయమైంది.

ఉపన్యాసాలు :

1. మన వేమన ప్రచారం – సంచారం.

2. మన వేమన భావాలు – ప్రభావాలు.

మన వేమన

ప్రచారం : సంచారం

అప్పటికి ఆంధ్రులకున్న ఒకే ఒక్క విశ్వవిద్యాలయం, యాభైమూడు సంవత్సరాల కిందట, ఒక ధర్మనిధి కార్యక్రమంలో వేమనగారి మీద ఆరున్నొక్క ఉపన్యాసాలను ధారాళంగా ఇప్పించింది. ఇప్పుడు ఆంధ్రులకున్న ఆరున్నొక్క విశ్వవిద్యాలయాలలో ఒకటి ముందుకు వచ్చి ఇంకో ధర్మనిధి కార్యక్రమంలో వేమనగారి మీద రెండు ఉపన్యాసాలను ఇప్పిస్తూంది. చాల సంతోషం.

ఈ యాభైమూడు సంవత్సరాల కాలంలో ఎన్నెన్నో వంతెనల కింద, ఎంతెంతో గంగ పారింది. బ్రౌను దొరగారు వేమనగారి ప్రభావాన్ని గుర్తించి పద్యసంకలనాలు వివిధ ప్రదేశాలనుండి తెప్పించి పాఠభేదాలు గుర్తించి మొట్టమొదట ఒక పుస్తక రూపంలో అచ్చువేసిన నూరేళ్లకుగాని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం వేమనగారిపై ఉపన్యాసాలను ఇప్పించలేదు.[1] ఆ లెక్కను చూస్తే యాభైమూడేళ్ళకు మలితడవ ఉపన్యాసాల కార్యక్రమం కొంచెం తొందరగానే జరిగిందని జమకట్టుకోవాలి. అనంతకాలంలో ఒక అర్ధశతాబ్దం రెప్పపాటు కాలంగానే చెప్పకోవాలి.

వేమనగారు యోగి వేమనగా ప్రసిద్ధులు. వారిని కవిగా కట్టమంచివారే తొలుత గుర్తించారు. కవిత్వతత్త్వవిచారం మొదటి ప్రకరణంలోనే వేమనగారు, 'మహాకవులలో జేరిన వాడని చెప్పటకై, సామాన్యముగ శుష్క పండితులుదప్ప నింకెవరును సందియపడరు' అని చెప్పారు.[2] వేమనగారి గొప్పతనం గురించి కట్టమంచివారు చెప్పిన 24 అంశాలను నేను బేరీజు వేశాను. వాటిని వివరించాలంటే వారు రాసిన పెద్ద పేరాగ్రాపునంతా చదవాలి. కట్టమంచివారు సూత్రప్రాయంగా చెప్పిన చిన్నవాక్యానికి పెద్దవ్యాఖ్యానం ఉదాహరణలలో వ్రాస్తే అదే ఒక విపుల పరి

1. బ్రౌను మొదటి సంకలనం ప్రచురణ 1829. రాళ్ళపల్లివారి ఉపన్యాసాలిచ్చిన సంవత్సరం 1928. వీటిని పుస్తక రూపంలో ప్రచురణ చేసిన సంవత్సరం 1929.

2. కవిత్వతత్త్వ విచారంలోని భావాలు 1899లో చిన్న వ్యాసరూపంలోనూ 1914లో పెద్ద పుస్తక రూపంలోనూ రామలింగారెడ్డిగారు రాశారు.

శోధనా గ్రంథం అయిపోతుంది. అది చేయదగ్గ సత్కార్యమేకాని ఈ ఉపన్యాసం ఉద్దేశం వేరుకాబట్టి కట్టమంచివారికి మొట్టమొదట నమస్కారంచేసి నా ఉప న్యాసాన్ని ప్రారంభిస్తున్నాను.

నన్నయ్యభట్టుగారికి నారాయణభట్టులాగ కట్టమంచివారికి రాళ్ళపల్లివారు కవిత్వతత్త్వవిచార రచనలో చేదోడువాదోడుగా ఉండబట్టి 'కార్యమునెరవేరింది'. ఈ సంగతి అవతారికలో రామలింగారెడ్డిగారే చెప్పారు. స్వయంగా ప్రతిభా వంతమైన రాళ్ళపల్లివారి విమర్శనాదృష్టి కట్టమంచివారి సాహచర్యంవల్ల పదను తేలింది. అందుకే అనంతకృష్ణశర్మగారు, వేమనగారిపై ఇచ్చిన ఉపన్యాసాలు అంత 'సార్వభౌమంగా' రూపొందాయి.3 శర్మగారు ఆ ఉపన్యాసాలు ఇచ్చేనాటికి తెలుగులోనేకాక ఇతర భాషలలోకూడా కలుపుకొని 43 వేమన పద్య సంకలనాలు అచ్చుపడ్డాయి. 1919లో వావిళ్ళవారు ప్రచురించిన వేమనపద్యములు (ఆంధ్ర తాత్పర్య సహితము) అనే పుస్తకానికి రాళ్ళపల్లివారు విపులమైన పీఠికను కూడా రాశారు. పంచాగ్నుల ఆదినారాయణ శాస్త్రిగారు తాత్పర్యాలు రాశారు. వావిళ్ళ వారికి పీఠిక రాశిన పదేళ్ళలోపున అనంతకృష్ణశర్మగారు వేమనగారిపై రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడిగారి ధర్మనిధి ఉపన్యాసాలను ఇచ్చారు.

రాళ్ళపల్లివారి ఉపన్యాసాలకు ఆరేళ్ళ ముందుగానే వేమనగారి జీవిత చరిత్రను వంగూరి సుబ్బారావుగారు రాసి ప్రకటించారు. మరో రెండేళ్లకు దిగవల్లి వెంకట శివరావుగారు 'పోతన వేమనలయుగం' మీద వ్యాసం రాసి బహుమానం పొందారు. రాళ్ళపల్లివారి ఉపన్యాసాల తరవాత మరో యాభై వేమన పద్య సంకలనాలుకాని, అనువాదాలుకాని, వ్యాఖ్యానాలు కాని వచ్చాయి. వ్యాసాలు, జీవిత చరిత్రలు పుంఖాను పుంఖాలుగా వెలువడ్డాయి. వేమనగారిపై పరిశోధనలుచేసి విశ్వవిద్యాలయాలలో డాక్టరేటు పట్టాలను పొందిన వాళ్లున్నారు. కేంద్రసాహిత్య అకాడెమీ, వారి 'భారత సాహిత్య నిర్మాతలు' అనే పరంపరలో వేమనగారిపై ఒక గ్రంథాన్ని ప్రచురించింది. ఆంధ్రప్రభుత్వంవారు 'యోగి వేమన తెలుగు విజ్ఞాన కేంద్రం' అనే సంస్థను నెలకొల్పింది. 1839లో బ్రౌను దొర ప్రకటించిన వేమన పద్యాల సంకలనాన్ని ఈ సంస్థ ఇటీవల ప్రచురించింది. కొన్ని ఊళ్ళలో

---

3. ఈ 'సార్వభౌమం' అన్నమాట రాళ్ళపల్లి వారికి ఇష్టమైన మాట. నా సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం 8వ సంపుటి పీఠికలో వారు నా రచనకు ఈ విశేషణం వాడారు.

వేమనగారి పేరిట గ్రంథాలయాలు చాలాకాలం కిందటనుంచీ ఉన్నాయి. వివిధ సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థలు వేమనగారి కవిత్వంపై సభలు, సమావేశాలు, చర్చలు జరుపుతూనే ఉన్నాయి.

ఆదిలోనే అందరూ వేమనగారిని సంఘసంస్కారిగా గుర్తించారు. వీరిని తొలి అభ్యుదయకవిగా, మొదట దిగంబరకవిగా, ప్రథమ విప్లవకవిగా ఆధునికులు గుర్తిస్తున్నారు. వేమనగారి పద్యాలలో ఆదిమ శాస్త్రీయ సామ్యవాద బీజాలనూ, ఈనాటి అతివాద నక్సలైటు సిద్ధాంతాల వేళ్ళనూ నేను గుర్తించినా 'వేమనవేదం' గ్రంథాన్ని వ్రాసి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో డాక్టరేటు పట్టాను పొందిన చిరంజీవి 'ఎన్. గోపి' 'వేమనవాదం' అనే గ్రంథంలో కూడా వేమనగారి ప్రస్ఫుట ప్రగతి శీలత్వానికి అద్దం పట్టాడు.

వేమనగారి మీద ఇప్పటికి పెద్దపెట్టున పరిశోధనలు జరిగినట్టు కనబడు తుంది కాని ఆదిలో రాళ్ళపల్లివారు చేసిన ప్రాథమిక పరిశోధనలో విషయాలన్ని విపులంగా చర్చించి ఆ కూలంకష విమర్శలో తేల్చిన విషయాలు మూడేమూడని నేను ఒక వ్యాసంలో పేర్కొన్నాను.[4] అవి:

1. వేమన కాలదేశములు నిశ్చయముగా చెప్ప వీలులేదు.
2. అతని సిద్ధాంతములు నికరముగా వేర్పరుప వీలుకాదు.
3. (వేమన పద్యాల) అచ్చుప్రతులందలి పాఠములుగూడ నింకను విమ ర్శింప వలసియున్నది.

ఈ మూడు విషయాలలో మొదటిది ఇంకా చిక్కుప్రశ్నగానే మిగిలి పోవాలా ? వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు, బండారు తమ్మయ్యగారి వంటి ఉద్దండపండితులు వేమనగారి కాలనిర్ణయం గురించి చాలా పరిశ్రమ చేశారు. వాదోపవాదాలు చెలరేగాయి. మన పరిశోధక పండితులు వేమనగారి కాలనిర్ణయం గురించి తలొకరు తలొకవిధంగా అంచనా వేశారని నా సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యం పన్నెండవ సంపుటంలో ఒక జాబితాను ఇచ్చాను (పుట 67) దాని వివరాలు ఇవి:

4. అనంతరాగం (రాళ్ళపల్లి అభినందన గ్రంథం) లో వేమన–రాళ్ళపల్లి అనే వ్యాసం–పుటలు 176–180.

1. వంగూరి సుబ్బారావుగారు 1412–1480 శతక కవుల చరిత్ర
పుట 108

2. శేషాద్రిరమణకవులు 1460–1600 వావిళ్ల ప్రచురణ
పుట 68

3. వేదం వెంకటకృష్ణశర్మగారు 1565–1625 శతకవాఙ్మయసర్వస్వం
పుట 141

4. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు – 1650 ఆంధ్రపత్రిక ఉగాది సంచిక
1926

5. బండారు తమ్మయ్యగారు 1652–1725 ఆంధ్రపత్రిక ఉగాది సంచిక
1925

6. రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు 1700– ? వేమన పుట 40

వేమనగారు 1600–1752 మధ్య ఎప్పుడో ఉన్నట్టు సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు రాశారని ఇటీవల నాకు తెలిసింది.

వేమన పద్యాలను దేశం నాలుగు మూలలనుంచి సేకరించిన బ్రౌను దొర గారు ఎంతో పరిశోధించారు. తాము రాయించి పెట్టుకున్న సంపుటాలలో వేమనగారు 1652లో జన్మించినట్టు 1725లో సిద్ధిపొందినట్టు నోటుచేసు కొన్నారు.[5] నేను బ్రౌను దొరగారి నోట్సు ఆధారంగా వేమనగారు 1650 ప్రాంతాలలో జన్మించారని సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యంలో పేర్కొన్నాను.[6] కాలనిర్ణయ సమస్యలో అప్పుడు లోతుకు వెళ్ళలేదు. ఇటీవల చేసిన మౌలిక పరిశోధనలవల్ల వేమనగారి కాలాన్ని ఇతమిద్ధం అని నిర్ణయించడాన్కి నాకు ఆధారాలు దొరికాయి. వాటిని ఒకటి తరువాత ఒకటి మనవి చేస్తాను. చిత్తగించండి.

మన ఉద్దండ పండితులందరూ ఈ విషయంలో ఏకాభిప్రాయానికి రాక పోవడంలో వింతలేదు. మా గురువుగారు మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారు

---

5. ఒ.లై. డి. 1773 వేమన పద్యాలు 1వ భాగంలో మరణ కాలం, నాలుగవ సంపుటంలో జనన కాలం నోటు చేశారు.

6. సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం – పన్నెండవ సంపుటి – పుట 60.

చెప్పినట్టు మన సాహితీ సమరాంగణంలో "ఒక్కొక్క వేత్తకొక కుందేలు — ఎన్ని మారులు లెక్కించినా, — దానికి మూడేకాళ్లు". అది కుంటుపడినా కుప్పింపులు మానదు. కొందరి కుందేళ్లకు మూడుకాళ్లేకావు ఒక కొమ్ముకూడా వుంటుంది ఆ కొమ్ము కుమ్ముతుంది. అయితే స్వకీయమైన వాదంపట్లకాక సత్యంపట్ల అభిమానం ఉన్నవాళ్లమాత్రం తమ విశ్వాసాలను గుడ్డిగా అంటిపెట్టుకోరు. అందుకే ఎంతో చర్చ చేశాక బండారు తమ్మయ్యగారు 'మహాశయులారా! వేమన కాల నిర్ణయమునకు దగు మార్గములన్నియు నయోమయములుగ నున్నవి. నా యభిప్రాయములు సరియైనవేయని నే చెప్పజాలను" అని స్పష్టపరిచారు.[7]

వేమనగారి కాలనిర్ణయంలో మార్గాలన్నీ అయోమయాలు కావడానికి కారణం ఏమిటి? సాధారణంగా మనపరిశోధకులు ఒక కవి కాలనిర్ణయానికి ఆ కవి తన కావ్యంలో పేర్కొన్న సుప్రసిద్ధ చారిత్రక వ్యక్తుల కాలాన్నిగాని, వర్ణించిన చారిత్రక సంఘటనలనుగాని ఆధారంగా తీసుకుంటారు. వేమనగారు 'గజపతింటనున్న గవ్వలు చెల్లదా?' అని ఒక పద్యంలో అన్నారు కాబట్టి వారు గజపతులకాలంవారని ఒక అంచనా. రాయని బాచనమీద, గుంటుపల్లి ముత్తన్నమీద భట్రాజులెందరో ఎన్నో పద్యాలు చెప్పారు కానీ వేమనగారుకూడా ఈ ప్రసిద్ధుల మీద చెరొపద్యం చెప్పారు కాబట్టి వాళ్ళ కాలానికి చెందిన వారని మరొకవాదన.[8] ఈ కాలనిర్ణయ

---

7. వేమనకాలం — ఆంధ్రపత్రిక ఉగాది సంచిక 1924 అని 'ప్రజాకవి వేమన'లో డా॥ గోపి ఉదహరించిన వాక్యాలు ఇవి.

8. అ రాయని బాచనపై పద్యం:

పరగ రాయనికుల బాచని ధనమెల్ల
భటుల పాలు భవుల పాల తలుప
నొవర హీన జనుని ధనము దాయాదుల
పాలు జార కాంతపాలు వేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 104 పద్యం 288)

8. ఆ గుంటుపల్లి ముత్తయ్యపై పద్యం:

ప్రాకటముగ నిట్టి లోకములో గుంటు
పల్లి ముత్తు డెన్న పరమ గురుడు
అన్నదానమునను హరి కక్కజు చేతను
హరునిలోన గలిసె యరుదు వేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 104, పద్యం 289)

సూత్రంలో మరికొన్ని బీటముళ్లు పడడానికి రాయని బాచన్నలు అయిదుగురు ఉన్నారు. క్రీ.శ. 14వ శతాబ్దినుంచి 17వ శతాబ్దిదాకా నాలుగువందల ఏళ్ల నడిమికాలంలో ఏ బాచన్న కాలానికైనా వేమనగారిని చేర్చడానికీ పరిశోధకులు, తమ వాదం నిలుపుకొందికీ తాపత్రయపడ్డారు. ఇంతకూ రాయని బాచన్న మీదకాని, గుంటుపల్లి ముత్తన్నమీదకాని చెప్పిన పద్యాలు దీర్ఘమకుటమున్న మూడుపాదాల ఆటవెలదులుకావు. 'వేమ' అన్న హ్రస్వ మకుటమున్న చతుష్పాదాలు. మంత్రి గానాటికట్టుబాట్లను కల్పించిన రాయని భాస్కరుడే గుంటుపల్లి ముత్తయ్యకు సమకాలికుడు. (ముత్తయ్య 1623లో చనిపోయాడు) ఈ బాచన్న కొడుకు పేరు కొండయ్య. ఇతని మీదకూడా చాలామంది భట్రాజులు పద్యాలు చెప్పారు.

బాచన కొండయ్య మీద చెప్పిన పద్యాలు ఒకటికాదు నాలుగు దొరుకు తున్నాయి. ఈ పద్యం వినండి:

పడుచు నిడిన వానిఁ బద్యమిచ్చిన వాని
గడుపు కిడిన వాని నడుపవలయు
నడుపలేనివాని నయవిదులెంతురా
భువిని భాస్కరేంద్ర పుత్రకొండ !

ఇది వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు సంకలనం చేసిన చాటుపద్యమణిమంజరి ప్రథమభాగంలోనే ఉంది (పుట 87). అయితే ఈ పద్యమే మకుటభేదంలో వేమనగారి పద్యంలాగ చెలామణి అయి కొన్ని ప్రతులలోనికి ఎక్కింది. మూడో పాదంలో మోటుదనం కూడా ఉంది. చిత్తగించండి.

పడుచు నొసగువాని పద్యమొసగువాని
గడుపు చల్లచేసి గౌరవమున
నడపలేనివాడు నా లంజెకొడుకురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

— వేమన సూక్తి సుధాకరం
ప.సం. 2375

మూడవపాదంలోని మోటుదనం ఈ పాఠంలో కొంచెం ఘాటు తగ్గే ఉంది. బ్రౌను దొరగారు 1839లో ప్రచురించిన సంకలనంలో ఇది అచ్చుపడలేదు గాని

వ్రాతప్రతులలో కొంచెం పచ్చిగానే ఉంది.[9] అందుకే 'అశ్లీలపర్వం' అనే ఒక విభాగంలో బ్రౌను దొరగారు బూతుల బుంగలో చేర్చవలసిన 'వేమనపద్యాల' ను వింగడించి తాత్పర్యాన్ని ఇంగ్లీషులోకాక లాటిన్‌లో వ్రాసారు. (ఇది రామప్పంతులు చెప్పినట్టు వేరేకథ). ఇంతకీ బాచని కొండయ్య మీద ఎవరో భట్టు చెప్పిన పద్యం వేమనగారి పద్యంకింద చెలామణి అవుతుందా లేక వేమనగారి పద్యాన్నే ఒక భట్రాజు కైంకర్యం చేసాడా ? ఏది ఏదయినా ఈ పద్యంలోని భావం మాత్రం ప్రాచీనమే. పడుచు నిడిన వానిని, కడుపు కిడిన వానిని అగౌరవపరచకూడదని పూర్వులే ఇలా చెప్పారు.

అన్న మిచ్చిన వాని
ఆలి నిచ్చిన వాని
అపహసించుట హాని
ఓ కూనలమ్మా.

ఈ కూనలమ్మ పదంలో పద్యమిచ్చిన వాని ప్రసక్తి లేదు. పద్య మిచ్చాక బహుమానం ఇవ్వని వాడిని ఏ పురాతన కూచిమంచి జగ్గకవిలాంటి వాడో తిట్టిన తిట్టులాగే ఇది కనబడుతుంది. వేమనగారు ఏ కావ్యమూ వ్రాయనూలేదు. ఎవరికీ అంకితం ఇవ్వనూలేదు. రాయని బాచన మీదా, అతని కొడుకు మీదా వేమనగారు పద్యాలు చెప్పారనడం వారిని కేవలం భట్రాజును చేయడం మాత్రమే అవుతుంది. వేమనగారి సుప్రసిద్ధ పద్యాలు ఇతరుల పేరు మీదుగానో, లేక ఇతరుల ప్రఖ్యాత చాటువులు వేమనగారి ముద్ర అతికించడంతోనో ప్రచారక మవుతున్నాయని ఒక డజను ఉదాహరణలను చూపించగలను.

"అనువుకాని చోట నధికుల మనరాదు
కొంచెముండు టెల్ల కొదువకాదు
కొండ యద్దమందు కొంచమై ఉండదా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (వే.సూ.ర. – 128)

---

9. పడుచు నిచ్చువాని పద్యమిచ్చిన వాని
కడుపు చల్ల చేసి ఘనత జేసి
నడువ నేరనోడు నా చుల్ల గుడువనా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ. (డి. 1774)

ఇది సుప్రసిద్ధమే. ఈ పద్యంలోని మొదటి పాదాన్ని యథాతథంగా తీసుకొని ఇంకో పద్యం వేమనగారి ముద్రలో అచ్చుకెక్కింది. దాన్ని వినండి:

అనువుగాని చోట నధికుల మనరాదు
కాల మొక్కరీతి గడుప వలయు
విజయుడిమ్ము తప్పి విరటుని కొల్వడా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (వే.సూ.ర. – 127)

Please see Page 42 for continuation.

Contd from P42

లింగము ప్రాణమునైన భక్తుని చిదంగము అంగముకాదా
వింగడముగ యా లింగమునకు మరి వీనులు వేరే కలవా
అంగికంబై భక్తుడు వినియెడి అవియే వీనులు కావా "ఆదట"

హరలింగమునకు స్పర్శనము మరిత్వకంగము వేరే గలదా
అరయుగ భక్తునిత్వ కనియెడి స్పర్శేంద్రియ మదియె కాదా
యురవుగ శివలింగమునకు యురు నేత్రంబులు వేరె కలదా
తరలన్ భక్తుడు చూచెడి యా నేత్రంబులు అవియే కాదా "ఆదట"

అనుప గురులింగమునకు వక జిహ్వాగ్రము వేరెకలదా
అనుదినమును భక్తుడు రుచిగొనియెడి ఆ జిహ్వాగ్రము కాదా
ఘను డేగంటీశ్వరలింగమునకు ఘ్రాణము వేరే కలదా
అనుదినమును భక్తుడు ఘ్రాణించేటి అదియే ఘ్రాణము కాదా
"ఆదట"

(డి. 2489 – పాటసంఖ్య 81)

జంగానికి లింగానికి అభేదం ఈ పాటలో యాగంటివారు చెప్పారు. ఈ భావాలను వేమనగారు తమ పద్యాలలో విస్తరించారు:

లింగమంగమునను లీల దెలియు వెన్క
మనసు లింగమందు మరులు కొనును
మనసు నిల్పనందె మరిలింగముండురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3366)

లింగమందు జూడ లీనమై యుండెనా
యంగమందు జూడ నమరి యుండు
[10]అంగ లింగ సంగమున నేకమై యుండు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3367)

ఆత్మయందు జ్యోతి యమరుట లింగంబు
తెలిసి చూడగాను తేటపడును
అదియు గురువులేక యబ్బునా తెలియంగ
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 243)

యాగంటివారు లింగధారులయినా సంసార యోగులు. సంసారంలో ఆశా పాశాలు, ఇంద్రియ మోహాలు ఉంటాయి. వీటినే ఒక పాటలో చెప్పారు:

ఈలాగు సుఖము లింద్రియ మోహపాశముల
పాలుగావలసె భవబంధముల చేతనే ॥ఈ॥

చన్నుప్రేమ ప్రియసతుల చక్కని రూపమటు జూచి
ఘన దివ్యలింగ భావన శాయబాసెనే
అనువైన బిగువు చన్నులు ముట్టతమకమున
తన మనసు శివలింగము ముట్టబాసెనే ॥ఈ॥

రతికూర్మి కొసరు మధురాధరము లొల్కవిని
శృతి శివానంద సన్నుతి శాయ మరచెనే
రతి క్రమాపేక్షలకు రయము నధరముగ్రోలి
గతిచెడి ప్రసాద భాగంబెల్ల బాసెనే ॥ఈ॥

---

10. బందరు వారి ప్రతిలోనూ, ఇతర ప్రతుల్లోనూ "అంగ లింగ భంగ మన నేకమై యుండు' అనే అసాధు పాఠమే కనబడుతుంది. యాగంటి వారి వచనాలలో 'అంగ లింగ సంగమము' అనే ప్రయోగం ఉంది. చూ. డి. 2489లో 64వ పాట.

సురత వేళల కళల జూపు సతులకు జిక్కి
నెరయు గురుపాద సుస్థిర శేయుబాసెనే
సరసకేళీ విలాస మాటలకు జిక్కి
పరమ గురు మంత్రంబు పఠియుప బాసెనే ॥ఈ॥

అరయు నానా సుఖంబుల స్థిరంబని తెలిసి
గురుని శ్రీపాదంబు కొలువంగ బాసెనే
పరమ గురు డేగంటి నంజేశ్వరుని
కరుణ చేకున్నట్టి కర్మిగా వలసెనే ॥ఈ॥

(డి. 2489లో 75వ పాట)

ఈ పాటలోని భావాలను కూడా వేమనగారు చాలా పద్యాలలో విస్తరించి చెప్పారు:

మతము దారి మరచు మధురామృతము జూచి
మగువ రూపు జూసి మనసు మరచు
యోని జూచి పరమయోగంబు మరచురా[11]
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(వే.సూ.ర. 2913)

ఇంత కనులు చనులు యెంత లెస్సని చూచి
మోహపడును బుద్ధి మోసపోయి
గరిసెలోని వాని కానలేడాయెరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట. 120 పద్యం 394)

ఇలాంటి ఉదాహరణలు ఎన్నో ఇవ్వవచ్చు. శైవులు అగ్నిహోత్రాది కర్మలను దూషిస్తారు. ఆబ్దికాలను అవహేళన చేస్తారు. యాగంటివారు ఒక పదంలో ఇలాగ ఎద్దేవా చేశారు:

---

11. 'యోని జూచి' అనే చోట 'ఉరము జూచి' అనే పాఠం బందరు ప్రతిలో ఉందే. బ్రౌన్ (1839) ప్రతిలో యోని జూచి సర్వయోగముల్ మరచురా' అనే పాఠం ఉంది. చూ. పుట. 168.

కాకుల తమవారిగా జేసేటి – పలు
కాకులకును భక్తి యేల కలుగు ॥కా॥

మొల్లమైన కూర్లు కూరలను
పుల్లెకు మూగిన పులుగులను
తల్లిదండ్రి అని తలచి తలచి మొక్కే
గుల్లాములకు భక్తి గురుతేల కలుగును ॥కా॥

(డి. 2498లో 34వ పాట)

యాగంటి ప్రభావం చిన్నప్పుడే తమ మీద పడినందువల్ల వేమనగారుకూడా ఇలాగే ఆబ్దికాలను అవహేళన చేస్తూ కొంచెం ఘాటుమాటలే వాడారు:

పిండములను జేసి పితరుల దలపోసి
కాకులకును బెట్టు గాడ్దెలార
పియ్యితినెడి కాకి పితరు డెట్లాయెరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 158 పద్యం192)

పితర యన్నమనుచు బ్రీతితో బిలిపించి
కాకులకును బెట్టు కర్మలార
కాకులందు నేమి ఘనులకు బెట్టుడీ
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 158 పద్యం191)

బ్రాహ్మణేతరులు ఇప్పటికీ తమ పితాళ్ల తిథిరోజున బ్రాహ్మణులకు 'పాత్తర్లు' ఇవ్వడం కద్దు. వేమనగారి కాలంలో ఇది ముమ్మరంగానే సాగుతూ ఉండే ఆచారం. దానిని కూడా వారు ఖండించారు :

''బ్రాహ్మణులకు బెట్ట ఫలము కద్దందురు
కుక్కలకును బెట్ట కొదువ యేమి
ఇందునందు శివుడె యేకమై యుండును
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(వే.సూ.ర. 2809)

'తల్లి రంకు దెలుప తద్దినాలు' అని మరో పద్యంలో వేమనగారు అన్నారు (వే.సూ.ర. 299). యాగంటివారు లింగధారులలో ఉన్న దోషాలను కూడా చూశారు :

లింగధారుల మనుచు లెక్కశాయరు గాక
లింగమును ప్రాణము తల్లీనము గావలదా

(డి. 2489లో 29వ పాట)

లింగధారులమనుకొనేవారు ఎన్నిరకాలుగా అన్నీ లెక్కచేయరో ఎన్నో లెక్క లేనన్ని పద్యాలలో వేమనగారు వివరించారు. ''బట్టతాళ్ళలోను బంధించి కట్టగా, లింగ డెవరి సొమ్ము దొంగిలించె' అని అడిగారు (వే.సూ. ర. 2671). ఇలా ఎన్నెన్నో ప్రశ్నలు వేసి తరచి తరచి చూసి 'లింగధారికన్న దొంగలు లేరయా' అని తేల్చేశారు (వే.సూ.ర. 282). శైవం ఇలా ఉందనుకొంటే వైష్ణవం దానికన్నా ఘనంగా ఉందా ? యాగంటివారు కూడా ఇదే అనుమానంలో పడ్డారు :

ఏటి శైవము మరి యేటి వైష్ణవ వ్రతము
యేటి యా రూపంబు యేటి మార్గములు ॥ఏటి॥

బొంకకను సత్యంబు పోనీయ కెపుడును
లంకింప జిహ్వకు అదియె శుద్ధి
శంక లేకను దాన మంకించి చేయుటకు
బొంకకను తగినట్లు బూను టేశుద్ధి ॥ఏటి॥

పరవనితలను జూచి పట్టరాని మోహంబు
స్థిరముగా వదిలినదే దేహశుద్ధి
నిరంతంబు బాడియను నింద శేయక యెపుడు
స్థిరకాలమున్నదే చిత్తశుద్ధి ॥ఏటి॥

పంచేంద్రియములను పారనియ్యక యెపుడు
మంచితనమున నిలుచు మనసునకు శుద్ధి
యెంచి యాగంటీశు నే వేళ తనలోన
అంచెరిగి పూజింప ఆత్మశుద్ధి ॥ఏటి॥

(డి. 2489లో 50వ పాట)

'ఆత్మశుది లేని యాచార మదియేల'? అని వేమనగారు అందరినీ ప్రశ్నించారు :

శైవవైష్ణవాది షణ్మతముల కెల్ల
దేవుడొక్కడనుచు దెలియ వేరె
తమకు భేదమైన దత్త్వంబు భేదమా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3742)

విష్ణుభక్తులెల్ల వెలిబూది పాలైరి
వేదకుల మత విభేదమేల ?
తెలియ లింగధరులు తిరుమంటి పాలైరి
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3576)

ఆరు దర్శనాలే కాక ఆరు మతాలు కూడా హిందువులకు ఉన్నాయి. 1) శైవము 2) వైష్ణవము 3) శాక్తము 4) గాణాపత్యము 5) సౌరము 6) కాపాలము అనే ఆస్తిక మతాలన్నింటినీ వేమనగారు ప్రగాఢంగానే పరిశీలించారు. వాటిలో ఉన్న మంచి చెడ్డలను గుర్తించారు. మంచిని కొంచెం కీర్తించారు. చెడ్డను గట్టిగా దూషించారు. శాక్తం భారత దేశంలోని ప్రాచీన మతాలలో మొదటిది. ఇప్పటికీ అమ్మవారి జాతరలు లేని గ్రామం ఆంధ్రలోనే కాదు దక్షిణ భారత దేశంలోనూ, ఉత్తర భారతంలోనూ కూడా లేదు. నా చిన్నతనంలోనే మా విశాఖపట్నం ఎల్లమ్మ తోటలోని అమ్మవారి ముందు కొన్నివందల కోళ్ళనూ, మేకలనూ బలివేయడం నాకు తెలుసు. ఇక వేమనగారి కాలంలో చెప్పాలా ? జీవహింసతోపాటు అమ్మవారికి కుంభాలు పోస్తారు :

శక్తి పూజ చేసి సరవి కుంభము బోసి
మ్రొక్కుచుండువేళ గుక్క యేడ్వ
నూరు పాడటంచు నూరెల్ల నేడ్తురే
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3677)

రాతిబొమ్మకేల రంగైన వలువలు
గుళ్ల గోపురములు కుంభములును
కూడుగుడ్డ తాను కోరునా దైవంబు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3304)

తోలు కడుపులోన దొడ్డవాడుండంగ
రాతి గుళ్ళలోన రాశిబోయు
రాళ్ల దేవులైన రాశులు మ్రింగవా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 1987)

పామరుల శాక్తానికీ, పండితుల శాక్తానికీ కొంచెం తేడావుంది. మళ్ళీ అందులో దక్షిణాచారం, వామాచారం అని భేదాలున్నాయి. ఇవి తాంత్రికాలు. హిందూదేశంలోని అన్ని మతాలలో తాంత్రికశాఖ లున్నాయి. తంత్రంనుండి సాంఖ్యదర్శనం, యోగశాస్త్రం ఉద్భవించాయి. ఆదిలో సాంఖ్యం, లోకాయత మతం అభేదాలు. తంత్రంలో బీజాక్షరాలు, మంత్రాలు, యంత్రాలు, ముద్రలు, షట్చక్రభేదనం, కుండలినీయోగం ప్రవేశించాయి. పంచమకారాలకు ప్రాముఖ్యం వచ్చింది. శాక్తం శైవానికే కాక వైష్ణవంలోనికి కూడా మద్యమాంసాల ఆధిక్యత ప్రవేశపెట్టింది :

ఎంబెరు మతమందు నెసగి మాంసము దిని
మారు పేళ్ల పెట్టి మధువు ద్రాగి
వావి వరుస దప్పి వర్కి పాడౌదురు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పు 152 ప 184)

బ్రాహ్మణేతరులు మాత్రమే కాదు. బ్రాహ్మణులలో యజ్ఞయాగాదులు చేసే వాళ్లు కూడా మాంసభుక్కులే.

సోమయాజి ననుచు సొంపుగా వేషంబు
గట్టి మాంసమెల్ల గాల్చి తినును

ద్విజుడ దాననగ నధికమేమి తనవల్ల
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3936)

ఆస్తికుల మనుకునే వాళ్ల తత్త్వాలకన్నా నాస్తికుల దర్శనాలే ఆదర్శవంతంగా ఉన్నట్టు వేమనగారికి తోచడం సహజమే. ఆనాటి సంఘంలో చార్వాకులు, జైనులు కూడా ఉండేవాళ్లు. శైవేతరుణ్ణి శైవులు 'భవి' అని పేర్కొంటారు. భవుల ముఖం చూడకూడదు. వాళ్లతో మాటాడకూడదు అనే నియమాలు వీరశైవులకు కచ్చితంగా ఉన్నాయి. అందుకే యాగంటివారే ఒక పాటలో ఇలా అన్నారు.

శివ జన్మమున బుట్టి శివలింగమును గట్టి
శివభక్తుడై ఘన శీలమునా
భవిదైవముల గొల్చి భవులొప్ప నొడిచె
భవజీవులకు భక్తి పదమేల కలుగునె

(డి. 2489లో 35వ పాటలో)

భవుల సంగము బాసి పరదైవముల రోసి
భవములన్నియు నోసి భ్రాంతి విడిచి
శివ భక్తులను సేవ లెంతయు జేసి
శివభక్తి మార్గమున చెలగె మనసా

(అందులోనే 61వ పాటలో)

అయితే సమాజ జీవిత మన్నాక వివిధ కులాలవాళ్లూ, మతాలవాళ్లూ 'నన్ను ముట్టుకోక నా మాలకాకీ' అని విడిగా కూర్చోలేరు. పరస్పర సంబంధాలు వాణిజ్యంలోనైనా, వైరంలోనైనా, మరెందులోనైనా తప్పవు. కాబట్టి యాగంటివారే చివరకు ఇలాగ వాపోవలసి వచ్చింది.

'ఏలాగునడుపుదు సంసార యోగము
యేది ఉపాయమిక లింగయ్యా
నీలకంఠేశ్వర నీమీద నా భక్తి
నిలుప వశము గాదు "ఏలాగు"

శివపూజ ధ్యానము చేసుకో నేనంటి
చిత్తగించదు మనసు లింగయ్యా
భవులతో సంసర్గ బాసియుండెదనంటి
బాహ్యారంగము మానదు "ఏలాగు"

(డి. 2489లో 71వ పాట)

వేమనగారికి కూడా తమ జీవితంలో ఎందరో భవులు తారసిల్లారు. వాళ్ళను లింగధారులను చేయాలని వేమనగారు తాపత్రయ పడినట్టున్నారు :

భవికి సూత్రమందు పరగ లింగము గట్టి
భవిని గాల్చి భూతి పరగ పెట్టి
భవిని శివునిగాను భావింప నెరుగరో
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(అకాడెమీ ప్రతి పుట 86 పద్యం 323)

ఇది సాధుపాఠాలతో సంస్కరించిన పద్యం.[12]

భవిని కాల్చినట్టి భస్మంబు దాబెట్టి
శీలముననువట్టి సిగ్గుమాలి
యన్ని జీవులకును నున్నవి లింగముల్
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(అకాడెమీ ప్రతి పుట 241 పద్యం 1004)

వీరశైవ వాఙ్మయంలో మల్లికార్జున పండితారాధ్యుడు ప్రథముడు. ఈయన తన శివతత్త్వ సారంలో 'భవి' అనే మాట ఎక్కడా వాడలేదు. శైవులను భక్తులన్నాడు. శైవేతరులను అభక్తులన్నాడు. అవినీతులరు అన్నాడు. భవి అన్న మాటను పాల్కురికి సోమనాథుని రచనల్లో విరివిగా చూస్తాం. ఆ తరువాత వీరశైవుల కృతులన్నింటిలో ఈ మాట కనబడుతూ వచ్చింది. పోతనగారు వీరభద్ర విజయంలో ఇలా నుతించారు :

---

12. అకాడెమీ ప్రతిలో ఈ పద్యం నిండా అచ్చు తప్పులే. భవి అని ఉండవలసినచోట 'భువి' అని అచ్చు వేశారు. యతి తప్పు తుంది. ఈ ప్రతిలోనే 1161 నెంబరు పద్యంలో ఇదే భావం ఉంది. అయితే 'భవి' అనే చోట 'బహిని' అనే పాఠం ఏర్పడుతుంది.

భవి జూడక భవి డాయక
భవు పదములు గొల్చి ఘోర భవ భంజనులై
భవదూరులైన పుణ్యుల
భవునర్చన చేసి వరము బడసిన వారిన్

(వీర – పీఠిక పద్య సంఖ్య 10)

ఈ వీరశైవులందరూ ఏ అర్థంలో వాడారో అదే అర్థంలో వేమనగారుకూడా 'భవి' అనే పదం వాడారు. వీరశైవులకూ, జైనులకూ పడదు. పచ్చగడ్డివేస్తే భగ్గున మండుతుంది. అయినా జైనుల మతం ఏమిటో, తెలుసుకుందామని వేమనగారు భావించారు. వీరశైవంలో కనబడే దురాచారాలను ఏవగించుకొన్నాక జైనం ఆకర్షణీయంగానే తోచింది :

అర్హమతముకన్న నధికమైన మతము[13]
లింగ మతముకన్న లేదు జగతి
లింగధారికన్న దొంగలు లేరయా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను బ్ర1839 పుట 44 పద్యం 294)

జైనాన్ని అర్హమతం అంటారు. ఈ పేరులోనే జైనాన్ని వేమనగారు ఇక్కడ పేర్కొన్నారు. జైనం మంచిదే. అయితే అందులో ఒక లోపం ఉంది. చాతుర్వర్ణాలను జైనం అంగీకరిస్తుంది. వీరశైవంలో కులభేదాలు లేవు. అందరిదీ ఒకటే వర్ణం. అందుకే అర్హమతం కన్నా లింగధారి మతమే వేమన గారికి అధికమైనదిగా తోచింది. కాని లింగధార్లకన్న దొంగలు లేరని తనకు తెలుసు. ఆ సంగతిని దాచుకోకుండా చెప్పేశారు.

జైనంలో ముఖ్యంగా వేమనగారిని ఆకర్షించిన విషయాలు భూతదయ, అహింస. జీవహింస ఏరూపంలోనూ చేయకూడదనే సిద్ధాంతం మెచ్చుకోదగ్గదే.

---

13. బ్రౌను సంకలనంలో అర్మితములకన్న నధికమైన మతము' అనే ప్రథమ పాదం ఉంది. ఇది అచ్చు తప్పు అని భావించి 'ఆర్మతములకన్న' అనే పాఠాన్ని పండితులు స్వీకరించారు. ఆరు మతాలలో శైవం కూడా ఒకటే అయినపుడు 'కన్న' అనే పదానికి ప్రయోజనం ఉండదు.

ప్రతి జీవిలోనూ శివుడుంటాడని శైవులు నమ్ముతున్నారు కదా. జీవిని చంపడం శివుని చంపడమే కదా :

జీవి జీవి జంప శివుని జంపుటె యగు
జీవు డరసి తెలియ శివుడు కాదె
భావమందు వేగ పరికించి చూడరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 1624)

భావంలో అతి వేగంగా పరికించి చూస్తే వేమనగారికి తత్త్వం అర్థమైంది. 'జీవహింసకులకు చిక్కునా మోక్షంబు' అని ప్రశ్నించారు (1625).

హింస చేయరాదు సంసార ధర్మంబు
జంతువులను జంపి సాపడుదురె
చావు పశువు దినెడు చండాలుడేమేలు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 4004)

తిండికోసం జంతువులనూ, దండనీతిలో శత్రువులను చంపవచ్చునని ధర్మ శాస్త్రాలు ఘోషిస్తున్నాయి. రామాయణంలో ఋషులు కావాలని రామునిచేత రాక్షసవధ చేయించారు. భారతం బంధుక్షయం. యుద్ధంచేసి అయిన వాళ్ళను చంపమని అర్జునుడికి సాక్షాత్తు శ్రీకృష్ణుడే ఉపదేశం చేశాడు.

రామ సచ్చరిత్ర రాక్షస హరణంబు
బంధు నాశనంబు భారతంబు
అగు బసవ పురాణమది ముక్తికి గుదురు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3312)

'భక్తి మీద వలపు బ్రాహ్మంబుతో పొత్తు, బాయలేను నేను బసవలింగ' అని పండితయ్య ఊగిసలాడుతున్న స్థితిలోనే వేమనగారు అర్హామతము మీద అభిమాన మొక పక్క లింగమతము వీడలేని తనమూ తనలో పోరాడుతున్న స్థితిలో ఇలాంటి

పద్యాలు చెప్పి ఉండాలి. పండితారాధ్య చరిత్రలో కూడా చంపదగ్గ వాళ్ళను చంపించడం జరిగింది. జైనంలో పరిచయం లేకపోతే పాతనీతి పద్యాలలో చెప్పిన రీతిగా ఈ హత్యలను వేమనగారు సరిపెట్టుకు పోయేవారు:

కీడు సేయు వానికిని మేలు సేయుట
మునుల గుణముగాక జనుల నెల్ల
బ్రోచువాడు కల్లరుల నాజ్ఞ పెట్టుట
యాగ పశు విశసన మట్లుగాదె

(సకల నీతి సమ్మతం 1–194)

ఇది నీతి సారంలోని పద్యం. దీనిని మడికి సింగన ఉదహరించాడు. కీడు చేసే వాడికి సైతం మేలు చేయడం మునుల గుణమని పద్య రచయిత చెప్తున్నాడు. మునులంటే జైనాచార్యులే. పండితారాధ్య చరిత్రలో 'జైన మునుల'ను పాల్కురికి సోమన పేర్కొన్నాడు. మునులు, యతులు, యోగులు, ఋషులు, సిద్ధులు, అనే మాటలు నేడు పర్యాయ పదాలుగా చెలామణిలో ఉన్నా ఒక్కొక్క మాటలో ప్రత్యేకత ఉంది. వేమనగారు జైనమునుల సంపర్కం వల్లనే అభిప్రాయాలు మార్చుకొన్నారు:

చంపదగిన యట్టి శత్రువు తనచేత
చిక్కెనేని కీడు సేయరాదు
పొసగ మేలు చేసి పొమ్మన్న చంపుట
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(తంజావూరు డి. 407లో 70వ పద్యం)

ఈ పద్యంలో 'పొసగ మేలు చేసి పొమ్మనుటయె చాలు' అనే పాఠాన్ని ముద్రిత ప్రతులన్నీ ప్రచారం చేశాయి. బ్రౌన్ (1839) ప్రతిలో 'పొమ్మనుటే చావు' అనే పాఠమే ఉంది. తంజావూరి ప్రతిలో 'పొమ్మన్న చంపుట' అనే పాఠం ఇంకే సందిగ్ధ పాఠానికి ఆస్కారం లేకుండా కవి హృదయాన్ని తెలియజేస్తుంది.[14] ఇది మృచ్ఛకటికలోని ఒక శ్లోకానికి అనువాదం. కీడు చేసేవాడికి మేలుచేయడం

14. ఈ పాఠం విషయంలో శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంవారు ప్రచురించిన 'బ్రౌన్ లేఖలు' (బంగోరె సంశోధన)లో పుటలు 61,62,63 చూడండి.

మునుల మతం, కనుక జైనుల నుండే వేమనగారు ఈ శ్లోకాన్ని విని అనువదించి ఉంటారు. లింగధారులకూ, జైనులకూ బ్రాహ్మణులు ఉమ్మడిగా శత్రువులు. శివ ద్విజులు కాని బ్రాహ్మణులను పాల్కురికి సోమనాధుడు తిట్టినంతగా మరెవ్వరూ పూర్వం తిట్టి ఉండరు. అతడు బ్రాహ్మణులను త్రాటిమాలలు, పచ్చిమాలలు అన్నాడు. కుక్కలు, త్రాటికుక్కలు అన్నాడు. గాడిదలన్నాడు. వీరశైవప్రభావం వల్లనే వేమనగారుకూడా బ్రాహ్మణులని కుక్కలు, గాడిదలూ అని తిట్టారు :

'వెర్రి నక్కలవలె వేదముల్ సదివిరే
యాశయంబు లెరుగ రయ్యవార్లు
వేదసారమంత వేమన యెరుగును
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పు. 124 పద్యం 422)

ఈ పద్యంలో 'వెర్రి నక్కలవలె' అనేది సాధు పాఠం కాదేమో! 'వెర్రికుక్క' అన్నదే నానుడి. 'పిచ్చికుక్క' అనే ప్రయోగం కూడా విరివిగానే కోస్తా జిల్లాలో వినబడుతుంది. కడప ప్రాంతాలలో 'వెర్రినక్క' అనే ప్రయోగం ఉన్నట్లు విన్నాను. ఈ సంగతి ఇంకా పరిశోధించాలి. వేమనగారు 'వెర్రికుక్క' అనే ప్రయోగం కూడా వాడారు :

వేనవేలు చేరి వెర్రికుక్కలవలె
అర్థహీన వేద మఱచు చుంద్రు
కంఠ శోష కంటె కలిగెడి ఫలమేమి ?
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3639)

నక్కయితేనేం, కుక్కయితేనేం. ఆ జంతువుతో వేమనగారు విప్రులను పోల్చారు. 'పిండములను జేసి పితరుల తలపోసి, కాకులకును పెట్టు గాడ్దెలార!' అన్న పద్యంలో గాడిదలతో పోల్చి తిట్టారు. పాల్కురికి సోమనాధుడు బ్రాహ్మణులను 'కర్మజీవులు' అని తిట్టాడు. వేమనగారు చాలా పద్యాలలో 'కర్మమతమును' దూషించారు. సోమనాధుడి తర్వాత వీరశైవులు బ్రాహ్మణ నింద చేసినట్లు కనబడదు. ఆంధ్రదేశంలో ఆరాధ్య బ్రాహ్మణులనేశాఖ రూపొందడమే దీనికి కారణం.

'వెర్రి నక్కల వలె' అనే పద్యం వావిళ్లవారి ప్రతిలో కనబడదు. అందువల్ల బాలసరస్వతివారి ప్రతిలోనూ డిటో. ఒక్క బందరువారి ప్రతిలో పాఠభేదాలతో కనబడుతుంది.

వీరశైవులలాగే జైనులు కూడా బౌద్ధ బ్రాహ్మణ ద్వేషం కలవాళ్లే. త్రిమూర్తులను నిందిస్తారు. బ్రాహ్మణులకు, జైనులకు ఎన్నో యుద్ధాలు జరిగాయి. ఏయే ఊళ్ళలో, ఏయే జైన బసదులను ఎవరెవరు నాశనం చేశారో పాల్కురికి సోమనాథుడు పండితారాధ్య చరిత్రలో చెప్పాడు.15 బ్రాహ్మణులు అందరూ చెప్పుకొనే 'సంకల్పంలో' జైనులను తిడతారు. జైనులు తమ ప్రార్థన సమయంలో 'బ్రాహ్మక్షయం!' అని వేస్తారు.16

వేమనగారిమీద 'జైనమత ప్రభావం' ఉండబట్టే వారు కొన్ని పద్యాలు అలాగ చెప్పారని నేను నిరూపించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. అయితే రాళ్లపల్లి వారివంటి విజ్ఞులే వేమనగారి కాలానికి జైనం మన దేశంలో లేనట్టు భావిస్తున్నారు. శర్మగారు తమ 'వేమన' నాలుగో ఉపన్యాసంలో 'బహు దేవతా వాదులైన జైనులు ఆంధ్ర దేశమును చాలానాళ్ళ క్రిందనే వదలిపోయిరి. వీరాంధ్ర దేశమందు మతవ్యాప్తి కెక్కువ ప్రయత్నించినారా యను విషయమే సందిగ్ధము' అని చెప్పారు :17

ఔనటంచు నొక్క డాడిన మాటకు
కాదటంచు బలుక క్షణము పట్టు
దీని నిలువదీయ దాతలు దిగివచ్చు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 828)

ఈ పద్యం నాదికాదు. సాక్షాత్తు వేమన గారిదే. ఎందరితో ఎన్ని చర్చలు చేస్తున్నపుడు ఇది వారికి స్వానుభవమైందో తెలియదు. బౌద్ధానికన్నా జైనమే ఆంధ్ర దేశంలో ముందుగా ప్రవేశించింది. తెలుగునాడు అన్నింటిలోనూ విస్త

15. వేదప్రకరణం పుట 590 నుండి చాల పంక్తులు.
16. ABBEJ. ADUBUIS – Hindu Mannres p. 107
17. వేమన – రాళ్లపల్లి పుట 73.

రించింది. వేమనగారు రాయలసీమ వారు కాబట్టి నా మాటను నిలువదీయు డానికి తాతలను ముందు దిగుమతి చేస్తున్నాను. రాయల సీమలోని జైన స్థావరాల వివరాలను వినండి.

కడప జిల్లా :

1.	దానవులపాడు	జమ్మల మడుగు తాలూకా
2.	పెనికల పాడు	జమ్మలమడుగు తాలూకా
3.	గంగపేరూరు	సిద్దవటం తాలూకా
4.	సిద్దవటం	
5.	పుష్పగిరి	కడప తాలూకా

కర్నూలు జిల్లా :

6.	ఆదోని	
7.	నాయకల్లు	పత్తికొండ తాలూకా
8.	పెద్ద తుంబలం	ఆదవాని తాలూకా
9.	శ్రీశైలం	నందికొట్కూరు తాలూకా

అనంతపురం జిల్లా :

10.	అమరపురం	మడకశిర తాలూకా
11.	చిప్పగిరి	గుత్తి తాలూకా
12.	కంబదూరు	రాయదుర్గం తాలూకా
13.	కొనకొండ్ల	గుత్తి తాలూకా
14.	లేపాక్షి	హిందూపురం తాలూకా
15.	పెనుకొండ	ధర్మవరం తాలూకా
16.	రాయదుర్గం	
17.	శివరం	మడకశిర తాలూకా
18.	తాడిపత్రి	
19.	తమ్మదేహల్లి	మడకశిర తాలూకా
20.	తేగరగుంట	కల్యాణదుర్గం

బళ్ళారి జిల్లా :

21. హంపి

చిత్తూరు జిల్లా :

22. చంద్రగిరి

చెంగల్పట్టు జిల్లా :

23. నల్లాట్టూరు తిరుత్తణి తాలూకా

24. నింద్ర తిరుత్తణి తాలూకా

రాయలసీమను ఆనుకొని ఉండే ఇతర తెలుగు జిల్లాలలోను జైన స్థావరాలు ఉండేవి. ఆంధ్రదేశంలోని బౌద్ధుల పంచారామాలను శైవ క్షేత్రాలుగా మార్చేసినట్లు జైన బసదులను నేలమట్టం చేసి శైవ ప్రతిష్ఠలు చేయడం కద్దు. కర్ణాటకంలో వైజకవ్వ జైన ప్రతిమను పడగొట్టి ఆ స్థానంలో వైజనాథేశ్వరుని ప్రతిష్టించినట్టు పండితారాధ్య చరిత్రలో ఉంది.[18] ఎంతో ప్రఖ్యాతమైన శ్రీశైలం ఆదిలో జైన స్థావరమే అని జైనులు చెప్తారు. శ్రీపర్వతం శ్రీశైలం ఆదిలో మునుల స్థావరాలు. అక్కడ శ్రీధరుడనే జైనముని తపస్సు చేసుకొనడం వల్ల దానికి శ్రీశైలమనే పేరు వచ్చిందట. ఈ శ్రీధరుడే అర్జునవృక్షం కింద తపస్సు చేసుకొంటూ ఉండే ఖేచరులు. అతనిని మల్లిక పుష్పాదులతో పూజించారట. ఆ తావును అందుకే మల్లికార్జునం అంటారు. ఈ శ్రీధరుడినే అమరులు పూజించిన తావు అమరావతి అయింది. శ్రీధరుడు వటవృక్షంకింద కేవల జ్ఞానాన్ని పొందాడు. అందుకే దాన్ని సిద్ధవటం అంటారు. శ్రీధరుని పరంపరని ముండీయ వంశమంటారు. ఇతడు మునివృత్తిని విసర్జించి గృహస్థాశ్రమం స్వీకరించాడట. ఇతని వల్లనే ప్రస్తుతం నెల్లూరు జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాలను పూర్వం ముండరాష్ట్రం అని పిలిచేవారు. జైన సంబంధంమాట నిజమో కాదోగాని ముండరాష్ట్రం మాత్రం ప్రాచీన విభాగాలలో ఒకటన్నమాట వాస్తవమే.[19] ఈ ప్రాచీన వైనాలను నేటి జైన చరిత్రకారులు క్రోడీకరించారు.[20]

ప్రపంచ దార్శనిక ప్రముఖులలో ఇద్దరు తెలుగువాళ్లు కూడా ఉన్నారు. బౌద్ధం ఆచార్య నాగార్జుడిని లోకానికి ఇస్తే జైనం కూడ కుందకుందాచార్యులను ఇచ్చింది. ఈయన రాయలసీమలోని కొనకొండ్ల గ్రామవాసి. అక్కడ శాసనాలు

18. చూ – చిలుకూరి వారి పీఠిక – పుట 331.

19. ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళం – కుందూరి ఈశ్వరదత్తు పుటలు 264,265, 266.

20. Jainism in South India by P.B. Desai pp. 4–5
ఈ గ్రంధాన్ని షోలాపూరులోని జైనసంహితి సంరక్షణ సంఘంవారు 1957లో ప్రచురించారు.

కూడా ఉన్నాయి. నేటికీ జైనులు మొదట మంగళాశాసనం చేస్తున్నపుడు ఈయన్ని తలచుకొంటారు :

"మంగళం భగవాన్ వీరో మంగళం గౌతమో మునిః
మంగళం కుందకుందార్య, జినధర్మోస్తు మంగళం".

నేడు ఆంధ్రదేశంలో జైనం సర్వమంగళమైనా వేమనగారి కాలానికి అది ఊపిరి పీలుస్తూనే ఉంది. వేమనగారి పద్యాలు ప్రచారంలో ఉన్న ప్రాంతాలలోనే ఆబెదుబాయ్ పర్యటించాడు. ఈ పాదిరీ తన 'హిందువుల ఆచారాలు' అనే గ్రంథంలో జైనుల గురించి ఒక అనుబంధ వ్యాసాన్ని పొందుపర్చాడు. ఎందరో జైనులను స్వయంగా కలుసుకొన్నాడు. కైఫీయతులు రాయించి మన స్థానిక చరిత్రలను గ్రంథస్థం చేసి పెట్టిన మెకంజీ దొరగారి సిబ్బందిలో జైనులుకూడా ఉన్నారు. వేమనగారికి జైనులతో చాలా సన్నిహిత పరిచయం ఉందని చెప్పడానికి ఒక పద్యం తిరుగులేని సాక్ష్యం చెప్తుంది :

తండ్రికన్న సుగుణి తనయుడు గల్గెనా
పిన్న పెద్దతనము లెన్నబోరు
వాసుదేవు విడిచి వసుదేవు నెంచురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.21

(బ్రౌను (1839) పుట 86 పద్యం162)

ఈ లోకంలో ఎవరైనా వాసుదేవుణ్ణి విడిచి వసుదేవుణ్ణి ఎంచరా ? అలా చేసినప్పుడే వాళ్ళను వేమనగారు నిజంగా ఎద్దేవా చేయడానికి ఆస్కారం ఉంటుంది.

---

21. ఈ పద్యం రమారమి అన్ని ప్రతులలో కనబడుతుంది. 'ఉన్న ఘనత బట్టి మన్నింతురే కాని' అనే మొదటి పాదంలో ఇదే పద్యం నేదునూరి వారి సంకలనంలో చేర్చారు. (పద్య సంఖ్య 6537) సి.వి. కృష్ణా బుక్ డిపో వారి ప్రచురణలో ఈ పద్యమే పాఠభేదాలతో ఇలా ఉంది.

"తండ్రికన్న కొడుకు తా గుణి యయ్యెనో
పిన్న పెద్ద తనము లెన్నవలదు
వసుధ గృష్ణునెంచి వసుదేవు నెంతురా (పుట 22)

పాఠభేదాలు కనబడుతున్నా ఈ పద్యం ప్రఖ్యాతమేకాని ప్రక్షిప్తం కాదని చెప్పవచ్చు.

జైనులే వాసుదేవుణ్ణి విడిచి వసుదేవుణ్ణి చాలా గొప్పగా కీర్తించారు. జైన కావ్యాలలో 'వసుదేవహిండి' అనే గ్రంథం వసుదేవుని చరిత్రను వేనోళ్ల కీర్తిస్తుంది. 'హిండి' అంటే వ్యాప్తి అనే అర్థం. వాసుదేవుణ్ణి విడిచి వసుదేవుని ఎంచినందుకే వేమనగారు సహజ ధోరణిలో జైనులను తప్పపడుతున్నారని ఈ పద్యం చాటుతోంది.

'వసుదేవహిండి' ఇటీవలదాకా వెలుగు చూడలేదు. పరిశోధకులు ఈ గ్రంథం గురించి అక్కడక్కడా ప్రస్తావించారు. దానిలోని సంగతులను కొద్దికొద్దిగా తెలియజేశారు. 1977లో అహమ్మదాబాదులోని 'ఎల్.డి. ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆప్ ఇండాలజీ' వారు ఈ కావ్యాన్ని ఇంగ్లీషులో విపులంగా వివరించి గ్రంథాన్ని ప్రచురించారు. వసుదేవహిండి గురించి ఇందువల్ల ఎన్నో సంగతులు తెలియవస్తున్నాయి. ఇందులో వసుదేవుని కల్యాణాల కథనం ఉంది. దీనిని 'వసుదేవ చరియ' అనికూడ పిలుస్తారు. 'వసుదేవహిండి' అనే ఒక కావ్యం ఉందనికాని, దానిలో వాసుదేవుని విడిచి వసుదేవుని ఎంచారని గాని వేమనగారికి తెలుసునంటే వారికి జైనులతో ఎంత ప్రగాఢ పరిచయముందో అర్థంచేసుకోవచ్చు. వేమనగారి కాలానికి జైనానికి సంబంధించిన మట్టుకు రాయలసీమ కనీసం ఇంగువ కట్టిన గుడ్డ.

ఇటీవలదాకా ఆంధ్ర చారిత్రక పరిశోధకుల దృష్టిలో పడని మరొక జైన ప్రయోగం వేమనగారి పద్యాలలో కనబడుతుంది. విజయనగర సామ్రాజ్యపు ప్రారంభదినాలలో క్రీ.శ. 1368లో వీరబుక్కరాయలు పృథివీరాజ్యం చేస్తున్నప్పుడు జైనులకూ భక్తులకూ వివాదాలు ఏర్పడ్డాయి. ఆనెగొంది, హోసపట్టణం, పెనుగొండ, కల్లహో మొదలైన నాడులలో ఉండే జైనులు వెళ్లి, భక్తులు తమ్ము అన్యాయంగా చంపుతున్నారని రాయలవారికి విన్నపం చేసుకొన్నారు. బుక్కరాయలు జైనులకు, భక్తులకూ రాజీ కుదిర్చారు. దీనికి శాసన ప్రమాణం ఉంది. (చూ. ఎపిగ్రాఫియా కర్నాటికా 9వ సంపుటం మాగడి తాలూకా 18వ శాసనం). ఈ శాసనంలో భక్తులనే పేరుతో శ్రీ వైష్ణవులను సూచించారు. ఇతర శాసనాలలో జైనులను భవ్యులని పేర్కొన్నారు. (శ్రావణ బెలగోలా 136 నెంబరు శాసనం) హంపీ విజయనగర నిర్మాణ కాలంలో జైనులు చాలా అధిక సంఖ్యలోనే ఉండేవారు. దేశమేలే రాజు సైన్యాలను నడిపే సేనానులు భవ్యులకు ఆలయాలు కట్టించారు.[22] ఆయుధోప జీవులైన సైనిక ప్రముఖులు అహింసను

---

22. Social and Political Life in the Vizayanagara Empire – by B.A. Saletore – Vol. I, p. 103

బోధించే జైనాన్ని ప్రోత్సహించడం దేశంలో తూర్పు చాళుక్యుల కాలంనుండీ ఆనవాయితే.

తెలుగు వీరశైవ కావ్యాలలో వీరశైవులను, భక్తులు అని, శైవేతరులను భవులు అని పేర్కొనడం సామాన్యం. కర్నాటక శాసనాలలో వైష్ణవులను భక్తులు అని, జైనులను భవ్యులని పేర్కొనడం ఇప్పుడు గమనించాలి. 'భవి' అనే మాటను తమ పద్యాలలో వాడిన వేమనగారు 'భవ్యులు' అనే పదాన్ని కూడా వాడారు. ఇది కనీసం ఒక పద్యంలో కనబడుతుంది :

మద్య మాంస రుచిని మాదిగ దైవాల
ఎంగిలి తినువారి దెట్టి కులము
భక్తులు హరి వీడి భవ్యులు కారొకో
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.[23]

'భవ్యులు' అనే మాటకు ఆనాడు ఉండే అర్థం ఏమిటో తెలుసుకొంటేనే 'భక్తులు హరి వీడి భవ్యులు కారొకో' అనే పై పాఠం సాధువని తెలుస్తుంది. బ్రౌను కాలం నుంచీ పరిష్కర్తలు ఈ మూడో పాఠాన్ని పలు విధాలుగా మార్చారు. భక్తులు అంటే వైష్ణవులు, భవ్యులు అంటే జైనులు అన్న ఉద్దేశంలోనే ఈ ప్రయోగాలను వేమనగారు చేశారని ప్రస్తుతం భావించానే తప్ప నిరూపించడానికి తక్షణ తార్కాణాలు లేవు. అయినా ఇవి భావి పరిశోధనలవల్ల దొరుకుతాయన్న నమ్మకం నాకు గట్టిగా ఉంది.

"రంగ ధామమునకు హంగుగా తానేగి
కల్లు కంపు సొంపు కల్గియుండు
. . . .
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ[24]

---

23. ఈ పద్యంలోని మూడో చరణం బ్రౌను (1839) ప్రతిలో 'భక్తిని హరిగొల్చి భవ్యులు గార్వైరి' అని ఉంది. పుట 99 పద్యం 255. బందరు ప్రతిలో 'భక్తిని హరు గొల్చి భవ్యులు కండయా!' అని ఉంది. (2928) వావిళ్ల ప్రతిలో 'యెంగిలి దినగానె నింగి కలదె? భక్తిని హరుగొల్చి భవ్యులు గండయా' అని ఉంది. (పుట 147.)

24. రాళ్లపల్లివారు కొంతే ఉదహరించిన పద్యం (ఒ.లై–13–3–39).

'భక్తుల'ను ఇలాగ దూషించిన వేమనగారు వీళ్ళను మద్యమాంసాలను తాకని భవ్యులతో కలపడానికే ప్రయత్నించారనుకొనడం విడ్డూరమేం కాదు.

జైన ప్రభావం చేత వేమనగారు దిగంబర సన్యాసం స్వీకరించారని భావించడం సులభమే గాని రుజువు చేయడం కష్టం. దక్షిణ భారతంలో దిగంబర జైనులదే ప్రాబల్యం. వేమనగారి సమకాలికులో సమీపకాలికులో సదాశివ బ్రహ్మేంద్రులు కూడా దిగంబరులే. ఆయనకు జైన సంపర్కం వేరు. తంజావూరు రాచనగరులో ఉన్న దిగంబర సన్యాసి చిత్రపటం సదాశివ బ్రహ్మేంద్రులదేమో అన్న సందేహం సామాన్యులకు కాకపోయినా చారిత్రక పరిశోధకులకు కలగడానికి ఆస్కారం ఉంది. భోసల రాజులతో సదాశివ బ్రహ్మేంద్రులకు సంబంధమున్నట్టు గ్రంథస్థమైన ప్రమాణాలే ఉన్నాయి : 25

ఇంగిలీక మహిమ హేమింప నేరక
చిత్రపటము వ్రాసి చెరచినారు
బొంతచెముడు పాలు బొంగింపనేరరు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(రాళ్ళపల్లి – వేమన – పుట 65)

ఏ చిత్ర పటాన్ని చూసి వేమనగారు ఈ పద్యాన్ని చెప్పారో తెలియదు. ఇందులో హేమకారక విద్య ప్రసక్తి ఉంది. రసవాదం గురించి వేమనగారు చిన్నప్పుడే విని ఉంటారు. గౌరన రచించిన హరిశ్చంద్ర, నవనాథ చరిత్రలు ఆయన బాల్యంలో చదువుకొనే ఉంటారు :

అంకి లెరిగి మాటలాడ నేర్చినపుడె
పిన్న పెద్దతనము లెన్ననేల
పిన్న చేతి దివ్వె పెద్దగా వెలుగదా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(వే.సూ.ర. 1)

---

25. చూ. శ్రీధర వెంకటేశుల 'శాహేంద్ర విలాస' కావ్యానికి ఆచార్య వి. రాఘవన్‌గారి ఉపోద్ఘాతం. పుట 19.

ఈ పద్యాన్ని గౌరన హరిశ్చంద్ర ద్విపదలోని పంక్తులు కొన్ని చిన్నప్పుడే చదివి తరవాత జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని వేమనగారు చెప్పి ఉంటారు.

పన్నిన చీకటి బాపి వెల్గింప
సన్నపు దీపము సాలదే తలప
చిన్నవైనను బుద్ధి బెద్దవు నీవు
మన్నించి మాన్పుము మా విచారము.

(హరిశ్చంద్ర 2 – 790)

గౌరన రచనలలో నవనాథ చరిత్ర శైవగాథా ప్రతిపాదకం శైవ సిద్ధులయిన నవనాథుల కథలు ఆంధ్ర దేశంలో ప్రచారంలో ఉన్నాయి. ఈ తొమ్మిదిమంది సిద్ధులలో సిద్ధనాగార్జునుడు ఆంధ్ర దేశంలో నివసించినవాడు. రసవాదంలో ప్రజ్ఞానిధి. ఇతడు మీననాథుని శిష్యుడైన నాగార్జునుని శిష్యుడు. నాగార్జున నాథుని శిష్యుణ్ణి సిద్ధనాగార్జునుడంటారు. నాగార్జున నాథుడు ప్రపంచంలో ఇక్కడా అక్కడా అనక అన్నిచోట్ల తిరిగి తన పేరిట ఒకరిని —

వెలయ సిద్ధు జేసి వివిధౌషధముల
మణిమంత్ర యోగాది మర్మకర్మలను
నణిమాది సిద్ధుల నాత్మ ప్రణీత
రసవాద సార శాస్త్రంబుల దెలిపి
మసలక దేహమే మరక నీవింక
దిరుగ బొమ్మని యంధ్ర దేశమున నతని
బరగ వీడ్కొలి (పె)...............

(నవనాథ – పంచమాశ్వాసం – పుట 222)

సిద్ధనాగార్జునుడు కృష్ణవేణీ తీరంలో వున్న శ్రీ పర్వతాన్ని చూసి దాని గుహలలో ప్రవేశించి మూలికలూ అవీ పరిశోధించి శిష్యులను చేర్చుకొని,

రసము లైదును నుపరసము లెన్మిదియు
బసరులు మందులు బాషాణములును
గలువంబులును చాలగా సమకూర్చి
....

నేర్చిన మందులన్నియు వైచి యగ్ని
గూర్చి పుటంబు గ్రక్కున బెట్టినపుడు
వెసనూదు వారును విసువక రసము
పసరులో గలిపి పాల్పడ నూరువార
లను వెంచగా మూస లమరించువారు
మొనసి క్రమ్మర బుటంబులు బెట్టువారు
కలయుగ నూదిన కనకంబు దివిసి
యెలమిమై బెను బ్రోవు లీడ్చెడువారు
నై సంభ్రమించుచు...............

(నవనాథ – పంచమ – పుట 235)

శ్రీపర్వతాన్ని బంగారు కొండ చేయడానికి ఉపక్రమించారు. నవనాథ చరిత్రలోని ఈ ప్రకరణం చదివాక చిన్నప్పుడే వేమనగారికి రసవాదంపై ఆసక్తి జనించి ఉంటుంది. పెద్దయ్యాక ఆయనా బంగారం చేయడానికి ప్రయత్నించారు. కృతకృత్యులయ్యారని చెప్పలేం. నవనాథ చరిత్రలోనే సిద్ధనాగార్జుడిని శ్రీమహావిష్ణువు చంపడానికి మారువేషం వేసుకొని వచ్చాక ఆ ఇద్దరి మధ్య సుదీర్ఘచర్చ జరుగుతుంది :

భావింప యోగికి బరమ యోగంబు
ధనముగా గూర్చుట తగుగాక యిట్టి
ధనములు ధనముగా తలపంగ దగునె
పసిడికై యోగంబు పసచెడి యిట్టి
గసని బొందగ నేమి గలదు ?

(నవనాథ – పంచమ – పుట 243)

కథలోని కపట పాత్ర వేసిన ఈ ప్రశ్నలో కపటం ఏమీలేదు. ఇందులోని నిజాయితీ గురించి వేమనగారు ఆలోచించే ఉంటారు. 'అనఘ యోగమున దేహమునకు నిత్యతెసగునేని' అని ఆ పాత్రే ఇంకొక ప్రశ్న వేస్తుంది. మృత్యుం జయుకొకనికి తప్ప వన్యులకు నుత్పత్తి నాశములు' అని సిద్ధనాగార్జునుడు అంటే "కాల మృత్యువు గెల్వ గారాని విద్య లీ లీల బది వేల నెరిగిన నేమి ?" (నవనాథ – పంచమ – పుట. 244) అని హరి అడుగుతాడు. ఈ ప్రశ్నలు వేమనగారిలో ఆలోచనలు రేపినట్టు ఉన్నాయి.

సకల శాస్త్రములను జదివియు వ్రాసియు
తెలియ గలరు చావు తెలియలేరు
చావు దెలియలేని చదువుల వేలరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3788)

చావు గురించి చాలా దీర్ఘంగానే వేమనగారు తర్కించుకొన్నారు.

తన్నుగన్నవారు తాగన్న వారును
చచ్చు టెరిగి తాను చచ్చుటెరిగి
తెలియ నీరు మాయ దీనిల్లు పాడాయె
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(అకాడెమీ ప్రతి పుట 186 పద్యం 760)

నరుడు పుట్టేటప్పుడు ఏమిటి తీసుకొని వచ్చేడు. పోయేటప్పుడు ఏమిటి పట్టుకు పోతాడు ? ఎక్కడనుంచి వస్తాడు ? ఎక్కడికి పోతాడు ? ఇలాంటి ప్రశ్నలకు అన్ని దర్శనాలు సమాధానాలు ఇవ్వడానికి ప్రయత్నిస్తాయి. చార్వాక దర్శనం చెప్పిన జవాబు వేమనగారికి నచ్చినట్టుంది. మనిషి మరణించాక

గాలి గాలి గలిసె గగనాన గగనంబు
మన్ను మన్ను గలిసె మంట మంట
నీరు నీట గలిసి నిర్మలుండాయెరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 1267)

ఇది చార్వాక ప్రచారకులలో ప్రథముడైన అసిత కౌశకంబళుడు చెప్పిన దానికి నకలు:

"The human being is built up of four elements. When he dies the earthly in him returns and relapses to the earth, the fluid to the water, the heat to the fire, the wind to the air, and his faculties pass into space"

ఇది అసిత కౌశకంబళుని దర్శనంలో ఒక అంశం.[26] అతని కాలంలో పంచ భూతాలు లేవు. వేమనగారి కాలంలో ఆకాశం అందులో ఒకటయింది. దానిని వేమనగారు తమ పద్యంలో చేర్చారు. వేమనగారు చార్వాకుల తోటి లోకాయత శాస్త్రంతోటి ప్రగాఢ పరిచయం ఏర్పరచుకొన్నారు. ఆ పిమ్మటనే వారి దర్శనానికి పరిపూర్ణత ఏర్పడిందని నా అంచనా. భౌతికవాద దృష్టి లేకపోతే పరలోకం అన్న భావాన్ని మరిచి పోకపోతే ఏ దర్శనమూ ఈ సమాజ స్వభావాన్ని తెలుసుకోలేదు. వేమనగారు బోలెడు పద్యాలలో పరలోకాన్ని ఖండించారు:

ఇహమునందు సుఖము లింపార లేవట
పరమునందు సుఖము బడయు టెట్లు
ధనము లేక సుఖము తనకెట్లు కలుగురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(బాలసరస్వతి పుట 76 పద్యం 275)

ఈ పద్యానికి పాఠాంతరాలు కోకొల్లలు.

ఇహము నందు సుఖము ఇంపారకుండిన
పరమునందు నెట్లు పడయవచ్చు
మొదట లేని చేవ తుదనెట్లు కలుగురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(రాళ్లపల్లి వేమన పుట 15)

ఇహము విడిచి ఫలము లింపుగ గలవని
మహిని బల్కు వారి మతముకల్ల
ఇహములోన ఒరము నెసగుట కానరో
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 160 పద్యం 204)

---

26. **'Lokayata'** అనే తమ గ్రంథంలో దేవి ప్రసాదచటోపాధ్యాయగారు రైస్ డేవిడ్స్ గారి 'డైలాగ్స్ ఆఫ్ ది బుద్ధ, 1నుండి ఉదహరించిన భాగంలో ఇదొకలేశం — పుట 510.

పాఠాంతరాలు ఎలాగ ఉన్నా 'ధనము లేక సుఖము తనకెట్లు కలుగురా' అన్న సత్యాన్ని వేమనగారు ఈ పద్యంలో కాకపోయినా ఇతర పద్యాల్లో చెప్పారు. 'కడిగి లింగముంచ కడుపెట్లు నిండురా ?' (అకాడెమీ ప్రతి పుట 218 పద్యం 903) అని ప్రశ్నించారు. ధనవంతులు మరీ శ్రీమంతు లెలా అవుతున్నారో, నిరుపేదలు నిరాశ పాలెందు కవుతున్నారో ఆయన తెలుసుకొన్నారు. ఇలాగ తెలుసుకోలేకపోతే యాగంటి వారిలాగ వేమనగారుకూడా పాతపాటలు పాడుకొంటూ ఉండేవారు.

ఓపితే పుణ్యము చేయి నోపకుంటె వూరకుండు
పాపము చేయకు యంతె పదివేలు జీవుడా ॥ఓపితే॥

తెరవాటు గొట్టి తెచ్చి తెగయిచ్చే కీర్తికంటె
నొరుల నొప్పించక వుండుటే చాలు
పరుల బాధించి సంపదలు బొందుటకంటె
ధర దున్నుకొనియెడి దరిద్రమే చాలు ॥ఓపితే॥

పరులచే నప్పచేసి పప్పకూడు తినుటకంటె
దొరకు నంబలి యొుక దోసెడే చాలు
పరదైవాల గొలిచి పడయు సిద్ధులకంటె
పురిమెలో యేగంటీశు వద్ద నుంటె చాలు ॥ఓపితే॥

(డి. 2489లో 23వ పాట)

ఈ పాటలోని రెండో చరణంలోని తొలి రెండు పాదాలలో యాగంటివారు చార్వాకులనే సూచిస్తున్నారు. అప్పచేసి పప్పకూడు తినమని ఆ మతం ఆదేశిస్తున్నదని ఇతరుల నమ్మకం. 'ఋణం కృత్వా ఘృతం పిబేత్' అన్నది ఇంతకుముందే పుట్టించి చార్వాకులకు అంటగట్టారు. చార్వాకుల సిద్ధాంతాన్ని తెలుసుకొన్నాక వేమనగారు యాగంటివారి ఉద్దేశాలపై తిరుగుబాటు చేశారు. తెరవాటుకొట్టి తెచ్చినా పేదలకు సొమ్మివ్వడం మంచిదనే అభిప్రాయానికి వచ్చారు:

తనదు సొమ్ము చూడ దానమియ్యగ వచ్చు
అవని దొడ్డ గాద దెవరికైన
అదురు బెదురు లేక యన్యుల సొమ్ములు
దానమిచ్చువాడు దాత వేమ

(రాళ్లపల్లి వేమన పుట 63)

ద్రోహబుద్ధినైన దొంగరికము నైన
సటలనైన సాహసమున నైన
సంప దధికు వలన సాధించి ధనమును
బడుగునకు నొసంగ బాగు వేమ.

(రాళ్లపల్లి వేమన పుట 63)

కీడు తలపెట్టయినా, ముచ్చిలించైనా, కపటం చేతనైనా తెగింపు చేతనైనా గొప్పవాడి సిరిని చేత చిక్కించుకొని నిరుపేదలకు పంచిపెట్టడం మంచిదనే విప్లవ ధోరణి దాకా వేమనగారి తత్త్వచింతన వెళ్లిందంటే వారిపై భౌతికవాద ప్రభావం ఎంతో తెలుస్తుంది. భారత దేశంలోని ఆదిమ భౌతిక వాదమైన 'లోకాయత' శాస్త్రాన్ని ఆయన తరచి చూశారని చెప్పక తప్పదు.

ఇటీవలి పరిశోధకులు 'వేమన్న కాలంలో ఆస్తిక మతాలే కాక నాస్తిక మతాలు కూడా ఉన్నాయి' అని అంగీకరిస్తూనే కాని వాటికి అంత ప్రాచుర్యం ఉన్నట్టు కనిపించదు. లోకాయతులు, తాంత్రికుల గుంపులు అక్కడక్కడ మాత్రం ఉండే వారని భావిస్తున్నారు.[27] ఇది కేవలం భావనే కాని ఆనాటి స్థితిగతులను చెప్పదు. ఇలాగ భావించడం వేమన కాలంలోని ధార్మిక వాతావరణం గురించి మన తక్కువ తెలివిని వ్యక్తపరచడమే అవుతుంది. దక్షిణ భారతంలో, అందులోను కర్ణాటకం లోనూ దానిని ఆనుకొన్న రాయలసీమలోను లోకాయత శాస్త్రం ఎంత సుస్థిరంగా ఉండేదో ఈ ఉపన్యాసంలోనే చెప్పడానికి నాకు అభ్యంతరం లేదు గాని కాల విస్తర భీతిచేత ఈ విషయాలను మరో ఉపన్యాసానికి వాయిదా వేస్తున్నాను. 'మన వేమన—లోకులు లోకాయతులు' అనే శీర్షికతో సవిస్తరమైన ఉపన్యాసాన్ని సంసిద్ధం చేస్తున్నాను. నిజానికి వేమనగారి ఊరూనాడు మీద ఒకటి, భాష—ఛందస్సు మీద మరొకటి ఉపన్యాసాలు తయారు చేయాలి. వాటికి తగ్గ ఆధారాలు చాలా సేకరించాను. అయితే వేమన పద్యాల పాఠనిర్ణయం జరిగి సంశోధిత ప్రతి ఒకటి ప్రచురితమయ్యేదాకా ఎవరి పరిశోధనలూ నిండుగా ఉండవు.

ఏభై మూడు సంవత్సరాల కిందట వేమనగారి మీద ప్రప్రథమంగా సప్రమాణికమైన ఉపన్యాసాల నిచ్చిన రాళ్లపల్లివారు 'ఆంధ్ర మహాపురుషు లందరితోడ

---

27. ప్రజాకవి వేమన – డాక్టర్ గోపి. పుట 240.

వేమన్నకును యూనివర్సిటీ కుర్చీలపై సమానముగా కూర్చుండ జోటిచ్చిన ధీరులు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు ఇంక కొంత యౌదార్యము వహించి, వ్రాత ప్రతులను వ్రాత యచ్చు ప్రతులను, సేకరించి, సంప్రతించి, సవిమర్శకముగా వేమన్న పద్యముల నూతన ముద్రణమొకటి చేసి పుణ్యము కట్టుకొందురు గాక. సామాన్య లోకరిద్దరితో ఆకార్యము సాధ్యము కాదు. కావున నా భారము ప్రకృతము వారినే చెందియున్నది''.28

ఇప్పటికి మనకు ఏడు విశ్వవిద్యాలయాలు ఉన్నాయి. ఆనాడు శర్మగారు ఆశించిన 'సవిమర్శక సంకలనం' నేటికీ రాకపోవడం శోచనీయం. ఆనాడు వేమన గారికి యూనివర్సిటీ కుర్చీనిచ్చిన ధీరులు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం వారే గాని నేడు వ్యావహారిక భాషకు యూనివర్సిటీ దేవాలయ ప్రవేశం అందరికన్నా ముందుగా కలిగించిన శూరులు శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం వారు. వేమనగారిపై మళ్ళీ ఉపన్యాసాలు కనీసం రెండయినా ఈ నాటికి ఇప్పించిన ఉదారులు. ఈ విశ్వవిద్యాలయంవారు శాస్త్రీయ పద్ధతులలో 'వేమన పద్య సర్వస్వం' సంసిద్ధం చేయించే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టాలని నా ఆకాంక్ష.

> వేయు విధము లమర వేమన పద్యంబు
> లర్థ మిచ్చు దాని నరసి నంత
> చూడ చూడ గలుగు చోద్యమౌ జ్ఞానంబు
> విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(వే.సూ.ర. 3653)

ప్రజలను జ్ఞానవంతులను చేయడం ప్రాజ్ఞుల కర్తవ్యం.

---

28. వేమన – రాళ్లపల్లి – పుట 21.

భావాలు : ప్రభావాలు

ప్రపంచాన్ని ప్రజల కళ్ళకు కట్టేటట్టు చేయడమే కవితా లక్షణం. దీనికి భావనా శక్తి కావాలి. అందులోనూ స్వతంత్ర భావనాశక్తి అవసరం. ఈ సుగుణం తెలుగు కర్తలందరిలో ఒక్క వేమనగారిలోనే కొట్టవచ్చినట్టు కనబడుతుంది. ఆయన తమ సమకాలిక జీవితాన్ని, సాంఘిక న్యాయాలను, మతాలను, అభిమతాలను—అంచెలంచెలుగా అయినప్పటికీ సంపూర్ణంగా పరిశీలించారు. సమగ్రమైన అవగాహన ఏర్పరుచుకొన్నారు. తాము తెలుసుకొన్న సత్యాన్ని ప్రజలందరికీ ప్రబోధించారు.

వేమనగారు గొప్ప తత్త్వవేత్తలే, ఆదర్శవంతమైన దార్శనికులే. విచారణ శక్తిగల విజ్ఞానులే. అయితే తత్త్వవేత్తా, దార్శనికుడూ, విజ్ఞానీ సంఘజీవులే. ఏ మానవుడికైనా సంఘంలో అతనికుండే ఉనికినిబట్టే అతనిచైతన్యం ఉద్భవిస్తుంది గాని అతని చైతన్యాన్ని బట్టి ఉనికి ఉద్భవించదు. చైతన్యవంతులైన దార్శనికులు ప్రపంచాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తారు. ప్రవక్తలు మాత్రమే ప్రపంచాన్ని మార్చడానికి ప్రయత్నిస్తారు. కొంతవరకూ కృతకృత్యులవుతారు. వేమనగారు అభ్యుదయ ప్రవక్తలు.

తమ దేశకాల పరిస్థితులవల్లా, తమ తనువులో పుట్టిన తత్త్వంవల్లా వేమన గారు ఎన్నో ఆచారాలు, వ్యవహారాలు, కర్మకాండలూ, ధర్మశాస్త్రాలు చూసి, కాచి వడపోసి, ఒక సిద్ధాంతానికి వచ్చారు. దాన్ని సంసార యోగమన్నారు. అదే పనికట్టుకొని' ప్రచారం చేసారు. ఇదుంటే స్వర్గం అక్కరలేదన్నారు:

''సుగుణవంతురాలు సుదతియై యుండిన
బుద్ధి మంతులగుచు పుత్రులొప్ప
స్వర్గమేటికయ్యా సంసారి కింకను
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3903)

భార్య అనుకూలవతి అయితే కొడుకులు గుణవంతులైతే ఇంటిని మించిన స్వర్గంలేదు.

"పొల్కి జూచి తెలివి పూర్వాపరంబులు
తడుపు గుడుపు నడుపు తత్త్వమెరిగి
నడువ నేర్చినట్టి నరుడు గృహస్థుడు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ
(బ్రౌను అకాడెమీ ప్రతి పుట 79 పద్యం 294)

సమాజ జీవనంలో చాలా సామ్యాలున్నాయి. ఆ పోలికలను గుర్తించి సమన్వయం చేసుకొని జ్ఞానం యొక్క పూర్వాపరాలనూ, స్నానాదికాలైన శుచిశుభ్రతలూ, భోజనాదికాలైన ఆహార నియమాలనూ, ఆచార వ్యవహారాదికాలైన జీవన ప్రవర్తనల తత్త్వాన్నీ తెలుసుకొని బతుకనేర్చినపుడే గృహస్తుడు:

జాతి నీతి వేరు జన్మమ్ము లొకటి
అరయ తిళ్ళు వేరె ఆకలొకటి
దర్శనములు వేరు దైవం బదొక్కటె
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ
(వే.సూ.ర. 1585)

భూమిమీద మనుష్యులంతా ఒకలాగే పుడతారు. జన్మలొక్కటే అయినా జనులు ఏ జాతిలో పుడితే ఆ జాతివారై పోతారు. జాతికోరకం నీతి ఉంటుంది. కూటి విషయంలో కులాచారాలు పాటించాలి. అందరికీ ఆకలొకటే అయినా ఆహార పదార్థాలలో విభేదాలుంటాయి. ఆచారాన్ని అతిక్రమించిన వాడికి కులం పోతుంది. కులం పోతే కూడు పుట్టదు. కొన్నికొన్ని కులాలు కొన్ని మతాలను అనుసరిస్తాయి. కొన్ని దైవాలనే పూజిస్తాయి. మత ధర్మాలను, తత్త్వ రహస్యాలనూ దర్శనాలు బోధిస్తాయి. హిందువుల లెక్క ప్రకారం ఆరు దర్శనాలున్నాయి. ఇన్ని దర్శనాలున్నా దైవం ఒక్కటే, జన్మలొక్కటే, ఆకలొక్కటే, దైవం ఒక్కటే అయినప్పుడు జనులంతా ఒక్కటిగా జీవించాలని వేమనగారి ఆకాంక్ష దీనికి ఆహారం అడ్డం రాకూడదు:

"ఉర్వివారి కెల్ల నొక్క కంచము బెట్టి
పొత్తుగుడిపి కులము పొలయు చేసి

తలను చేయిబెట్టి తగనమ్మ జెప్పరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 546)

లోకమంతా ఒకటే కుటుంబం. లోకులంతా ఒక కుటుంబంలోని వ్యక్తులే. ఎవ్వరూ పంక్తి బాహ్యులు కారు. అందరూ ఒక్క కంచాన తింటే అన్ని అనర్థాలకూ హేతువైన కులభేదం రూపుమాసి పోతుంది. సఖ్యత ఉంటుంది. సమానత్వం ఏర్పడుతుంది. ఇది ఆరు దర్శనాలనుండీ, ఆరు మతాలనుండీ, అన్ని శాస్త్రాలనుండీ వేమనగారు పిండిన సారం.

మనకు ఆరు ఆస్తిక దర్శనాలూ, ఆరు నాస్తిక దర్శనాలూ ఉన్నాయి. వేద ప్రామాణ్యాన్ని ఆస్తిక దర్శనాలు అంగీకరిస్తాయి. నాస్తిక దర్శనాలు ఎంతమాత్రం ఒప్పుకోవు.

ఆస్తిక దర్శనాలు	నాస్తిక దర్శనాలు
1. న్యాయము	1. చార్వకము
2. వైశేషికము	2. సౌత్రాంతికము
3. వేదాంతము	3. వైభాషికము
4. మీమాంస	4. యోగాచారము
5. సాంఖ్యము	5. మాధ్యమికము
6. యోగము	6. అర్హమతము

ఆస్తిక దర్శనాలను అవలంబించి ఆరు మతాలు వర్ధిల్లాయి. 1. శైవం 2. వైష్ణవం 3. శాక్తం 4. గాణాపత్యం 5. సౌరం 6. కాపాలికం అనే ఆరూ దేశంలో ఇప్పటికీ అంతో ఇంతో ప్రచారంలో ఉన్నవే. నాస్తిక దర్శనాలను ఆరు పేర్లతో పిలిచినా నిజానికి అవి మూడే. సౌత్రాంతికం, వైభాషికం, యోగాచారం, మాధ్యమికం అనేవి బౌద్ధమతంలోని విభేదాలు. బౌద్ధాన్ని సౌగత్యం అనికూడా పిలుస్తారు. అర్హమతమంటే జైనమన్నమాట. నాస్తిక దర్శనాలలో చార్వాకం, బౌద్ధం, జైనం ఈ మూడే ఉన్నాయి. వేమనగారు ఆస్తిక నాస్తిక దర్శనాలన్నీ పరిశీలించారు. ఈ పరిశీలనకు తగినంతగా ఆయన చదువుకొన్నారా ?

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి ప్రకారం వేమనగారికి పుస్తక జ్ఞానం ఇంచు మించు సున్న. వ్యాకరణము, ఛందస్సు, అలంకార శాస్త్రము మొదలగు వానిలో నీతనికి శక్తి యెంత తక్కువో భక్తియు నంత తక్కువ.[29] రాళ్ళపల్లివారి అంచ నాను బట్టి "వేమన సామాన్యముగ వ్రాత చదువులు చక్కగా వచ్చువరకు కొన్నాళ్లు బడిపంతుల బెత్తపు దెబ్బలు తిని, తరువాత భారతము, రామాయణము, బసవ పురాణము, శివ పురాణము మొదలగు గ్రంథములు పలుమారులు తండ్రిగారికి చదివి వినిపించి యుండును. పురాణములందలి కథలలో సామాన్యముగ నందరు నెరుగని కథల నీతడెరిగినట్లు అనేక పద్యములు తెల్పును."[30] వేమనగారిది శ్రుత పాండిత్యమని రాళ్లపల్లివారు నమ్ముతారు. "వేమన చిన్ననాటినుండి తమ యింటికి వచ్చిపోవుచుండు చదువరుల, కవుల సహవాసమున సంస్కారమును బొందినవాడు" అని శర్మగారు చెప్పారు.[31] వావిళ్ళ వేంకటేశ్వర శాస్త్రులవారు చెప్పిన మాటలు వేరు "వేమనకు వేదములయు, ఉపనిషత్తులయు జ్ఞానముగాని తుదకు సంస్కృత భాషా జ్ఞానముగాని లేదని కొందరు వచింతురు. వేమన పద్యములలో నుపనిష చ్ఛాయలు పెక్కు గోచరములగును. కావున ఈతనికి సంస్కృత భాషా జ్ఞాన ముండెనని యంగీకరింపక తప్పదు" అని వారంటారు.[32] ఒక్క ఉపనిషత్తులేకాదు. యోగశాస్త్రం, తంత్రశాస్త్రం మొదలైన గుప్త విద్యలలోని శ్లోకాల భావాలుగూడా వేమనగారికి తెలుసునని 'స్వాతి' పత్రికలో నేను రాసిన వేమనవేదం వ్యాఖ్యానంలో చాలాచోట్ల మూలశ్లోకాలను ఉదహరిస్తూ చెప్పాను.

రాళ్ళపల్లివారు చెప్పినట్టు వేమనగారు బళ్ళోచదువుకొని ఉండవచ్చు. విలియం హోవర్డ్ క్యాంబెల్ చెప్పినట్టు వేమనగారు చదువుకొన్న వీధిబడిలో బ్రాహ్మణుడో, భట్రాజో అయ్యవారుగా ఉంటాడు.[33] క్యాంబెల్ ఈ సంగతి చెప్తూ హిందూ దేశములో ఒకటి రెండు శతాబ్దముల కాలము ప్రజల ఆచార వ్యవహారములలో గుర్తించ తగినంత మార్పును చూపించజాలను" అన్నారు.[34] వేమనగారి స్వస్థ

---

29. కవిత్వతత్త్వ విచారము—పుట 5.
30. వేమన – 47.
31. అదే పుస్తకంలో – అదే పుట.
32. వేమన పద్యములు – వావిళ్ల ప్రచురణ 1955 సంవత్సరపు ప్రతి, పుట 101.
33. వేమన – పాశ్చాత్యులు – మరుపూరివారి అనువాదం, పుట 73.
34. వేమన – పాశ్చాత్యులు – పుట 78.

లాలను కొన్న ప్రాంతాలలో పర్యటన చేస్తూ క్యాంబెల్ చూసిన వీధిబళ్ళలో భట్రాజులు కూడా అయ్యవార్లుగా ఉండి ఉంటారు. వేమనగారు భట్రాజుల దగ్గర చదువుకొన్నారన్న ప్రతిపాదన వైపు నేను మొగ్గుతాను, వారికి ఎన్నో చాటువులూ, నీతి పద్యాలు కంటతా వచ్చినట్టు చెప్పవచ్చు. నీతిశాస్త్రముక్తావళి, సుమతి శతకం, సకల నీతి సమ్మతం, సకల నీతి కథా నిదానం మొదలైన పుస్తకాలలోని పద్యాలెన్నో వేమనగారికి వాచో విధేయాలని చెప్పడానికి ఆధారాలున్నాయి. వీటిని సందర్భోచితంగా ఉదహరిస్తాను.

జన్మతః వేమనగారు శైవులు. వారికాలానికి రాయలసీమలో వీరశైవం ప్రచారంలో ఉంది. సామాన్య ప్రజలకోసం వీరశైవం ద్విపదకావ్యాలను ప్రోత్సహించింది. శతకాలు, యక్షగానాలు కూడా వీరశైవ కవులు రచించారు. అయితే పామరులను కూడా ఆకట్టుకొనేది పాటలే. తాళ్ళపాకవారి ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనల లాగ శైవులు కూడా శైవ సంకీర్తనలు రచించుకొన్నారు. తత్త్వాలు, యాలలు చాలా ప్రచారంలో ఉండేవి. ఇప్పటికీ యాగంటివారి తత్త్వాలు తెలుగు దేశంలోని చాలా ప్రాంతాలలో వినబడుతూనే ఉంటాయి. వేమనగారిమీద యాగంటివారి రచనల ప్రభావం చిన్నప్పడు గట్టిగానే ఉండేది.

'వేమనవంటివారు' అనే ఆరో ఉపన్యాసంలో ''ఏగంటి వారెవరో, ఒకరో, అనేకులో, యేవూరివారో యెప్పటివారో తెలియు నవకాశము నాకు లభింపలేదు.' అని రాళ్ళపల్లివారు అన్నారు.35 కొన్ని గుజిలీ ప్రతులలో ఈ పాటలు కొన్ని 'యేగంటి లక్ష్మయ్యగారి వచనాలు' అని ముద్రించిన సత్యాన్ని శర్మగారు గుర్తించారు. దూదేకుల సిద్ధయ్యలాగే యాగంటి లక్ష్మప్ప కూడా వీరబ్రహ్మంగారి శిష్యులలో ఒకడై ఉండవచ్చుననే అభిప్రాయానికి డాక్టర్ గోపి వచ్చాడు.36 యాగంటి లక్ష్మప్పగారు వీరబ్రహ్మంగారి శిష్యుడైన సాలెకులజుడని తిమ్మావజ్ఝల కోదండరామయ్యగారు రాశారట. ఈ సంగతి చెప్తూ బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావుగారు ఇలా రాశారు : 37

---

35. వేమన – పుట 134.
36. ప్రజాకవి వేమన – పుట 390.
37. ఆంధ్ర వాగ్గేయకార చరిత్రము – పుట 413.

"కోదండరామయ్యగారే ఆధారంతో వ్రాశారోగాని యాగంటి లక్ష్మప్పగారి తత్వాలను బట్టిగాని కాలజ్ఞాన తత్వాల పుస్తకంలోని పాటలపైనున్న సూచనలను బట్టిగాని లక్ష్మప్పగారు వీరబ్రహ్మంగారి శిష్యుడన్న విషయం యెక్కడా సూచితం కాలేదు. అందుచేత యేగంటి గురుడూ ఆయన శిష్యబృందమూ బ్రహ్మంగారి ప్రభావంతో సంబంధంలేని మరొక కాలానికి చెందిన వారని మాకు తోస్తుంది. సిద్ధ యోగులకూ, శైవ మతానికీ ఆటపట్టుగా పేరుపడిన శ్రీశైల ప్రాంతంలో వీరుండి యుండవచ్చును".

కర్నూలు జిల్లా బనగానపల్లె సంస్థానంలో 'యాగంటిపల్లె' ఉంది. ఈ గ్రామంలో స్థిరపడిన గార్లపాటి లక్ష్మయ్య గారికి ఉత్తరోత్తరా 'యాగంటి లక్ష్మయ్య' అనే పేరు వచ్చి ఉంటుంది. ఈయన సుప్రసిద్ధ శైవ సంకీర్తనలు పాడినకవి. ఈయననే పోశెట్టి లింగయ్య తన నవచోళ చరిత్రలో ఇలా పొగిడాడు :

"వీరభద్రేశ్వరు విజయ సాహసము
వీర రసంబున విరచించి తానె
దాతయై కవులకు ధాత్రిలో నుత వి
ధాతయై మరి నెద దాతయై మిగుల
బాటల సద్భక్తి వరుల నుతిసేయ
బాటకెక్కిన గార్లపాటి లక్ష్మణుని
వెలయగా వినుతించి విజ్ఞానమును

(నవచోళ చరిత్రం — ప్రథమాశ్వాసం
ద్విపద పంక్తులు 80 నుండి 87)

ఈ ద్విపద పంక్తుల వల్ల గార్లపాటి లక్ష్మయ్యగారు పాటలు రాసి పాటికెక్కారని తెలుస్తోంది. గార్లపాడు గ్రామం కర్నూలు జిల్లా నందికొట్కూరు తాలూకాలో ఉంది. గుంటూరు తాలూకాలో ఒక గార్లపాడు ఉంది. పల్నాడు తాలూకాలో కూడా ఒక గార్లపాడు ఉంది. ఈ గ్రామాలలో కన్నా రాయలసీమలోని గార్లపాడులోనే లక్ష్మయ్యగారు ఉండడానికి ఆస్కారం ఉంది. గార్లపాడు, యాగంటిపల్లె రెండూ కర్నూలు జిల్లాలోనే ఉండడం గమనించదగ్గ విషయం.

సుప్రసిద్ధులైన తెనాలి రామకృష్ణుడు, రామలింగడిగా ఉన్నప్పుడు తెలియ వచ్చే విషయాలవల్ల వాళ్ల ఇంటిపేరు గార్లపాటివారు. తండ్రి రామయ్యగారు. పినతండ్రి లక్ష్మణయ్య. ఈ గార్లపాటి లచ్చన్నగారినే పోశెట్టి లింగన్న నుతించాడని నేను ఇంతకు ముందు భావించాను.[38] రామకృష్ణుని తండ్రిగారు తెనాలిలో రామలింగేశ్వరస్వామికి క్రీ.శ. 1510లో ఉత్సవ విగ్రహాలను చేయించారు.[39] గార్లపాటి లక్ష్మయ్య గారుకూడా అప్పటివారే. ఈ వంశంలోనివారూ, వీరి బంధువులూ దేశసంచారాలు చేసినట్టుంది. రామకృష్ణుడు, అతని తరువాతివారు వైష్ణవులయినా గార్లపాటివారు ఆదిలో శైవులే.

రామకృష్ణుని పినతండ్రో కాదో చెప్పలేంగాని రాయల సీమలో గార్లపాటి లక్ష్మయ్యగారు ఉండడం మట్టుకు ఖాయం. ఆయన పాటలు రచించి పాటి కెక్కడం గ్రంథస్థమైన విషయం. మద్రాసు ప్రాచ్య లిఖిత గ్రంథాలయంలో 'ఏగంటి వారి వచనములు' అనే వ్రాతప్రతులు డి. 2457 నుండి డి. 2498 దాకా పన్నెండు ఉన్నాయి. వీటిలో ఆరు తాళపత్ర గ్రంథాలు. ఆరు కాగితం పుస్తకాలు. 'యాగంటివారి మంగళహారతి' (డి. 2486) ఏగంటి భాష్యము (డి. 2499) అనే మరో రెండు పుస్తకాలు కూడా ఆ గ్రంథాలయంలోనే ఉన్నాయి. యాగంటివారి మంగళహారతిలోని చివరి చరణంవల్ల కర్త లక్ష్మయ్య గారే అని తేలుతోంది:[40]

అరుదొంద వృషభవాహనుడు యాగంటీశు
డరయ లక్ష్మాభక్త వరదు డగుచు
పరికింప నేలిన ప్రమథగణ
సరస సాయుజ్య శివ సమూహమునకు "జయ మంగళం"
(డి. 2486)

ఈ పాటలలో యాగంటి గురుడు, యాగంటి హరుడు, యాగంటి శివుడు, యాగంటి లింగడు మొదలైన ముద్రలే ఎక్కువ కనబడతాయి. నాలుగు పాట లలో యాగంటి నంజేశుడు అనే ముద్ర ఉంది. ఇంకో నాలుగు పాటలలో

38. సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం — ఎనిమిదవ సంపుటం — పుట 15.
39. ఆంధ్రకవిత రంగిణి — ఎనిమిదవ సంపుటం — పుట 31.
40. ఒ.లై. తెలుగు పుస్తకాల డి. క్యాటలాగు — పన్నెండో సంపుటం పుట 2753.

‘పిడుపర్తి గురుడు’ అనే పేరు కనబడుతోంది. మద్రాసు ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయంవారి డి. కేటలాగులో డి. 2487 అనే గ్రంథం వివరాలు చెప్పాక కేటలాగు రచయిత చివర కొన్ని వాక్యాలు రాశారు. ‘ఇందలి గేయములన్నియు శైవ వేదాంత సంబంధమైనవి. ఏగంటి నంజేశ్వరాంకితములు. పిడుపర్తి లక్ష్మయగారి వచనములనియు నీ గేయములకు బేరుగలదు. అందుచేత పిడుపర్తి లక్ష్మయ్యాగా రీ గ్రంథమును రచించినట్లు తోచుచున్నది”.

పిడుపర్తి కవులు చాలా సుప్రసిద్ధులు. ఎన్నో శైవ కావ్యాలు రచించారు. అయితే వారి వంశంలో ఎవరూ లక్ష్మయ్య అనే పేరిటి వ్యక్తి కనబడడం లేదు. పద్య బసవ పురాణం, ద్విపద ప్రభులింగలీలలు చెప్పిన పిడుపర్తి సోమన్నగారు ప్రఖ్యాత శైవ కవులు. గురువులు. ఈయన 1520 ప్రాంతాలవారే. వీరినే యాగంటివారు పిడుపర్తి గురువుగా పేర్కొని ఉంటారు. ఈ పాటలకు ‘ఏగంటి వారి వచనాలు’ అన్నదే ప్రచారంలో ఉన్న పేరు. వేమనగారి బాల్యంలో అవి వారి మీద గట్టి ముద్ర వేశాయి. శైవులు లింగధారులు. లింగానికి అంగానికి భేదం లేదు. ఉండకూడదు:

ఆదట భక్తుడు లింగమౌట కణుమాత్రము భేదము కలదా
ఆది శివాంగము భక్తనామకం బదియే లింగముకాదా "ఆదట"
సంగతముగ తన యిష్టలింగమున కంగము వేరే కలదా

Please see p 8 for continuation

Contd from p-8

ఇది ప్రక్షిప్తం కాబట్టి ఈ పద్యం బ్రౌను దొరగారి ముద్రిత ప్రతిలోకాని, వావిళ్ల ప్రతిలోకాని, అదే కారణం వల్ల ఇటీవల బాలసరస్వతి బుక్ డిపో వారు వేసిన ప్రతిలోగాని కనబడదు. అయితే ఈ పద్యం ఎక్కడనుంచి వచ్చింది? కొద్ది పరిశీలన వల్ల ఆధారం దొరికింది. దీని అసలు పాఠం ఇది:

అనువుగాని వేళ నధికుల మనరాదు
కాలమెరిగి రీతి గడుపవలయు
విశ్వమేలు నకులు డశ్వ శిక్షకుడాయె
ఏమి చేయవచ్చు నీశ్వరాజ్ఞ

(చాటుపద్య మణిమంజరి 1 పుట 213)

ఈ పద్యంలో నకులుడు అర్జునుడయ్యాడు. 'ఏమి చేయవచ్చు నీశ్వరాజ్ఞ' అనే మకుటం 'విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' అయింది. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారి 'చాటుపద్య మణిమంజరి' లో 'ఏమి చేయవచ్చు నీశ్వరాజ్ఞ !' అన్న మకుటంతో అయిదు పద్యాలు ఉన్నాయి. అందులో మరొకటి కూడా వేమనగారి పద్యంగానే అచ్చు ప్రతుల కెక్కింది:

కర్మ మెవరికైన గడ ద్రోవగా రాదు
ధర్మరాజు దెచ్చి తగనిచోట
గంకు భట్టు జేసె గటకటా దైవంబు
ఏమి చేయవచ్చు నీశ్వరాజ్ఞ
(చాటుపద్య మణిమంజరి – 1 పుట 213)

ఇదే పద్యం చాలా చిన్న పాఠభేదాలతో వేమనగారి పద్యంలాగ అచ్చుకెక్కింది:

కర్మమధికమైన గడచిపోవగరాదు
ధర్మరాజు గూర్చె తగనిచోట
గంగుభట్టనంగ కటకటా యేమన
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (వే.సూ.ర. 948)

ఈ పద్యం కూడా బ్రౌను దొరగారి ప్రతిలో లేదు. వావిళ్ల ప్రతిలోనూ డిటో. అయితే రెంటాలవారి శతక రత్నావళిలో ఉంది (పద్య సంఖ్య 67). 'విజయుడిమ్మదప్పి విరటుని గొల్వడా' అనే మూడో పాదంలో ఒకటికాదు రెండు పద్యాలు రెంటాలవారి ప్రతిలో ఉన్నాయి (పద్య సంఖ్యలు 65, 66). రెంటాల వారివి బందరువారి వేమన సూక్తిరత్నాకరమ్ మూలమై ఉండవచ్చు.

'ఏమి చేయవచ్చు నీశ్వరాజ్ఞ' అనే మకుటంతో పంచపాండవులమీద, పాంచాలి మీదా కలిసి ఆరు పద్యాలు చెప్పినట్టుంది. సహదేవుడి మీద చెప్పిన పద్యం నష్టమైంది కాబోలు. వేటూరివారు చాటుపద్య మణిమంజరిలో దానిని ఇవ్వలేదు. ఇతరుల పద్యాలు వేమనగారి పద్యాల పేరుతో చెలామణి అవుతున్నాయనడానికి ఈ ఉదాహరణలేకాక ఇంకా ఉన్నాయి:

కల్లు నీళ్లు తాగి కడుపెద్ద వారితో
చీర విడిచి తిరుగు సిద్ధురాలు

పనులు తీరు వెనుక పాతలు గట్టురా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (బ్రౌను (1839) పుట 93 పద్యం 233)

తాంత్రికుల భైరవీ చక్రంలోని పంచ 'మ' కారాలను సూచిస్తూ వేమనగారు ఈ పద్యం చెప్పారు. ఇది వారి పద్యమే అనడానికి ఎటువంటి సందేహం లేదు. ఇటువంటిదే ఇంకో పద్యం ఉంది:

చీరగట్టి రాత్రి సిగ్గున యొదిగుండు
పగలు చీరవిడుచు పనుల యెడల
చేడె గాదుర యిది చేవాడి కత్తెర
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను 1839 – పుట 128 ప. 436)

రాత్రి మండలంలో చీరలు విడిచే సిద్ధురాల మీద పద్యం చెప్పినట్టే పనికత్తె మీద వేమనగారు పద్యం చెప్పినట్టు కనబడుతుంది గాని, ఇది బ్రౌను దొరగారి ప్రతిలో వున్నా వేమనగారి పద్యం కాదు. ఇదొక పొడుపు కథ. దీని అసలు పాఠం ఇది:

చీరగట్టి రాత్రి సిగ్గున నొదిగుండు
పగలు చీరవిడిచి పనులు సేయు
చేయు వాడికత్తె చేడియుగాదురా
సమ్మెటాంక సోమ జాణరాయ

దీనిని వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తమ చాటుపద్య మణిమంజరిలో 'పొడుపు పద్యాల' శీర్షిక కింద ప్రచురించారు. (పుట 187). ఈ పొడుపుకు విడుపు ఏమిటంటే పగడసాల కాయలు. రాత్రి మూటగట్టి పగలు వాటిని విప్పుతారు. సమ్మెటాంక భీమజాణరాయ' అనే మకుటంతో మరో రెండు పద్యాలు కూడ ఉన్నాయి.41 'దీని భావమేమి తిరుమలేశ!' మకుటంలో ఒకటి ఆ శీర్షిక

ఆ పద్యాలు రెండూ ఇవి:

41. ఆడబోవు చోట ఆయిండ్లవారెల్ల
సారె సారె కొట్టి చంపిరనుచు
పుట్టినిల్లు జేరు పోలతి తా గాదయా
సమ్మెటాంక భీమ జాణరాయ.

లోనే ఉంది.[42] వింతలో వింత పొడుపు పద్యంగా వేమనగారి పద్యాన్నే ప్రభాకర శాస్త్రిగారు ఆ శీర్షికలోనే ఉదాహరించారు.

వ్రేలి మీదయుండు వెండుంగరముగాదు
వ్రేలిమీద నుండి నేలజూచు
అంబరమున తిరుగు నది యేమిచోద్యమో
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

(చాటుపద్య మణిమంజరి – 1 పుట. 157)

దీని భావం ఏ తిరుమలేశుడో చెప్పాలనిపించవచ్చు. వేటూరివారు విడుపు ఏమిటో చెప్పలేదుగాని బహుశా డేగ కావచ్చు. ఈ పద్యం ముద్రిత ప్రతులలో ఎక్కడా నాకు కనబడలేదు. ఏ తాళపత్ర గ్రంథంలో వుందో పరిశోధించాలి.

కొన్ని ముద్రిత ప్రతులలో ఉన్న ఈ పద్యం వినండి:

విత్తమొకరికిచ్చి వితరణగుణమున
చిత్తమొకరికిచ్చి చెరచినాడు
బ్రహ్మచేతలన్ని పాడైన చేతలు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే. సూ. ర. – 3498)

ఈ పద్యం బ్రౌను దొరగారి 1839 ప్రతిలో లేదు. ఇది వేరొకరి చాటువు కావచ్చును. లోభిని గూర్చి తిట్టు పద్యాలనేకం ఉన్నాయని అందులో ఒకటి రావూరు దొరసామిశర్మగారు ఉదాహరించారు.[43] వినండి:

---

42. మ్రాను నందు పుట్టి మక్కువ కాయలై
యిండ్లలోన పెరిగి పండ్లు నవును
తీపు రసము లేదు తినరాదు చెప్పుమా
సమ్మెటాంక భీమ జాణరాయ.

బ్రౌను దొరగారి 1839 ప్రతిలోనే 'దీని భావమేమి తెలుపు వేమ' అనే నాలుగోపాదంలో ఒక పద్యం ఉంది. పుట 41 పద్యం 275. అకాడమీ ప్రతిలో 'వృక్షాగ్రవాసి నచ పక్షిరాజా' అనే పొడుపు కథకు నాసిరకం అనువాదం నాలుగు పాదాలలో హ్రస్వ మకుటంతో ఒకటి ఉంది. (పుట 91)

43. తెలుగులో తిట్టు కవిత్వము – పుట 68

విత్త మొకనికిచ్చి వితరణభరణంపు
చిత్త మొకనికిచ్చి చెరిచినాడు
బ్రహ్మ దూలిత్రాడు బండిరేవున ద్రెంచ
రెండు నొకనికీక బండు చేసె.

ఇది ఎవరు చెప్పిందో తెలియదు. బ్రహ్మయాలిత్రాడు బండిరేవున తెంపడం వేమన గారికీ ఇష్టమే. అయితే అది వేరే సందర్భంలో చెప్పారు:

ఆడువారిగన్న అర్థంబు పొడగన్న
బమ్మకైన పుట్టు రిమ్మతెగులు
బ్రహ్మయాలి త్రాడు బండిరేవున ద్రెంప
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (వే.సూ.ర. 232)

బ్రౌను దొరగారి ప్రతిలో మొదటి పాదంలో పాఠభేదం లేదుగాని మిగతా రెండుపాదాలు వేరే విధంగా ఉన్నాయి:

ఆడువారిగన్న నర్థంబు పొడగన్న
సారమైన రుచుల చవులుగన్న
నయ్యగాండ్లకైన నాశలు పుట్టవా ?
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ (బ్రౌను 1839–420)

ఆడవాళ్ళను చూసినా, అర్థాన్ని చూసినా అప్పుడేకాదు. ఇప్పుడూ, ఆ మాట కొస్తే ఎప్పుడూ ఆశలు తప్పవు. ఈషణత్రయాలలో ధనేషణ ముఖ్యం. ఒకడు పెట్టేవాడు. ఇంకొకడు చేయిపట్టేవాడు అన్న సమాజంలో పెట్టగలిగీ పెట్టని వాడిని తిట్టడం సహజమే. పామరుడు నోటికొచ్చినట్టు తిడతాడు. పండితుడు పద్యంకట్టి తిడతాడు. అదే తేడా. వేమనగారి కాలంనాటికే

తోటకూరకైన దొగ్గలికైనను
తవుటి కుడుముకైన తవుటికైన
గాన్యములును జెప్ప గాండ్యాలు ఘనమైరి.
(వే.సూ.ర. 1986)

ఇలాంటివాళ్లు ఇస్తే దాతను ఆకాశానికి ఎత్తెయ్యడానికి ఇవ్వకపోతే పాతాళంలో పాతెయ్యడానికి పద్యాల్లోనే ప్రయత్నిస్తారు. కవి చౌడప్ప 'ఈవిగలవాడె దేవుడు'

అన్నాడు. 'ఇయ్యా ఇప్పించంగల అయ్యలకే గాని మీాస మన్యులకేలా ?' అని ఆడిగాడు. 'అతిలుబ్ధు వేడబోయిన' ఎలా ఉంటుందో చెప్పాడు. వేమనగారు కూడ లోభులమీాద చాలా పద్యాలు చెప్పారు. ఈ పద్యం వినండి:

దాతకానివాని తరచుగా వేడిన
వాడు దాతయగునె వసుధలోన
అవురు దర్భయౌనె యబ్ధిలో ముంచిన
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(బ్రౌను (1839) పుట 74 పద్యం 78)

ఈ ప్రతిలోని పద్యాన్నే ప్రమాణంగా చూపెడుతూ 'అవురు' అంటె జౌరు గడ్డి అనే అర్థాన్ని సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువులో ఇచ్చారు. (బ్రౌణ్యం అనుబంధంలో అవురు – జౌరుగడ్డి, గడ్డి అనే మాటలున్న ప్రయోగాలు ఇవ్వ బడ్డాయి) అయితే ఇటువంటిదే ఒక చాటువు కూడా ప్రచారంలో ఉంది. వినండి:

దాతగానివాని దాతని వేడిన
దాతయౌనెవాడు ధాత్రిలోన
ఆతుగొంచు బోయి యబ్ధిలో ముంచిన
దర్భయౌనె యజ్ఞ తంత్రములకు

ఈ చాటువును దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి గారు తమ చాటుపద్య రత్నాకరంలో ఉదహరించారు (పుట. 275). ఈ పద్యాన్ని ముందుగా వేమనగారు చెప్పారో, చాటుకవి చెప్పాడో తేల్చడం కష్టం. ఇన్ని ఉదాహరణలు గమనించాక కొన్ని చాటు పద్యాలు వేమనగారి పద్యాలుగా చెలామణి అవుతున్నాయని గట్టిగా నమ్మవచ్చు. అందుచేత ముద్రిత ప్రతులలో కనబడే చారిత్రక వ్యక్తుల పేర్లను బట్టి వేమన గారి కాలనిర్ణయం చేయాలనిపూనుకుంటే మార్గాలన్నీ అయోమయంగానే ఉండక తప్పదు. వేమనగారి కాలనిర్ణయానికి వేరే మార్గాలు అన్వేషించాలి.

తారీఖులూ, దస్తావేజులూ చరిత్రకు పరమార్థం కాకపోవచ్చు గాని చరిత్ర క్రమాన్ని తెలుసుకొనడానికి అర్థం చేసుకొనడానికి అవి తోడ్పడతాయి. పాశ్చాత్యులు మన దేశం గురించి మన ఆచార వ్యవహారాల గురించి మన కవుల గురించి వ్రాసిన గ్రంథాలలో కొన్ని తారీఖులు కనబడతాయి. కొన్ని కాలనిర్ణయ సూచనలు

కనబడతాయి. విదేశీయులకూ, ముఖ్యంగా ఇంగ్లీషు వారికి ఆబేదుబాయ్ రచించిన 'హిందువుల ఆచారాలు' అనే గ్రంథం వల్లనే వేమనగారి గురించి కొద్దిగానైనా మొదట తెలిసింది. ఈ పరాసు పాదిరీ 1792 నుండి 1823 దాకా దక్షిణ భారతంలో ముఖ్యంగా కర్నాటకంలో మతబోధ చేశాడు. తెలుగు తమిళ కన్నడ భాషలూ సంస్కృత జ్ఞానం బాగా వచ్చిన వాడు. ఈయనను ప్రజలు 'దొడ్డ స్వామయ్యవారు' అని పిల్చేవారు. 'హిందువుల ఆచారాలు' అనే గ్రంథాన్ని దుబాయ్ పాదిరీ 1806 నాటికి పూర్తి చేశాడు. ఫ్రెంచి భాషలో ఉన్న ఈ పుస్తకాన్ని తూర్పు ఇండియా కంపెనీవాళ్ళు కొని ఆంగ్లంలోకి అనువదింప చేశారు. 1806లో తన గ్రంథాన్ని వ్రాస్తూ దుబాయ్ పాదిరీ వేమనగారు 'గడిచిన నూట యాభై సంవత్సరాల మధ్య' ఉండేవారని నిర్ధారణమైనట్టు వ్రాశాడు. అంటే క్రీ.శ. 1656 ప్రాంతాలలో వేమనగారు జీవించారని ఈ పాదరీ చేసిన కాల నిర్ణయం. ఇది వినికిడి వల్ల చెప్పిన మాట కనుక ఊహాగానం కావచ్చని కొందరైనా సందేహించవచ్చు. అయితే ఈ కాలనిర్ణయం వాస్తవానికి దరిదాపుల్లోనే ఉందని సులభంగా నిరూపించవచ్చు.

ఆబేదుబాయ్ పరాసు పాదరీ, కేతలిక్కు. వాస్తవానికి తెలుగుదేశంలో ఫ్రాంసు దేశపు జెసూటు పాదిరీలే క్రైస్తవ మతప్రచారం ప్రారంభించారు. 'సొసైటీ ఆఫ్ జీసస్' అనే సంస్థకు చెందిన ప్రబోధకులను జెసూట్లు అంటారు. పోర్చుగీసు జెసూట్లు భారతదేశంలో ప్రచారం చేసిన మొదటి క్రైస్తవ ప్రబోధకులు. జెసూట్లు తాము కోమాపురి బ్రాహ్మణులమని చెప్పకొనేవారు. 1610లో మధురలో మిషను స్థాపించిన రాబర్టు డిక్‌చిలి తత్వబోధస్వామి అనే పేరు పెట్టుకొని తెలుగు, తమిళ, సంస్కృత భాషలలో ప్రావీణ్యం సంపాదించి గ్రంథాలు వ్రాశాడు. ఇతర జెసూట్లకు ఆదర్శ ప్రాయుడయ్యాడు. ఫ్రాంసు దేశపు జెసూట్లు ఈయననే అనుసరించారు.

సయాం దేశంలో మతప్రచారం చేద్దామనుకొన్న పరాసు పాదిరీలు ఆ దేశంలోని విప్లవ పరిస్థితుల మూలంగా 1689లో పుదుచ్చేరి వచ్చారు. కర్ణాటకం మిషను స్థాపించారు. మాడ్విట్ పాదిరి, లేనెజ్ పాదిరి, చెంచి మండలంలో ప్రచారం మొదలు పెట్టారు. తర్వాత మాడ్విట్ పాదిరితో డిలాపాంటైన్ అనే పాదిరీ కలిశాడు. ఈ ఇద్దరే తెలుగు గడ్డ మీద క్రైస్తవాన్ని పాదుకొల్పారు. డిలాపాంటైన్ పాదిరి జ్ఞానబోధస్వాములవారు అనే పేరు పెట్టుకొన్నాడు.

1701 నాటికి చిత్తూరుజిల్లా పుంగనూరులో చర్చి కట్టారు. 1707 నాటికి శిరాసుబాలోని చిన్నబళ్ళపురంలో చర్చిని నిర్మించారు. 1718లో అనంతపురంజిల్లా ధర్మవరంతాలూకా కృష్ణాపురంలో చర్చిని స్థాపించారు.

కృష్ణాపురంలో లీ – గాక్ పాదిరి సంజీవనాథస్వామి అనే పేరు పెట్టుకొని ప్రచారం చేశాడు. ముదిగుబ్బలోని తుమ్మావారు మోతుబర్లయిన రెడ్లు. వీరు 1715లో క్రైస్తవంలో చేరారు. సంజీవనాథస్వామి 1733 దాకా తెలుగు ప్రాంతాలలో ఉన్నాడు. 1737లో పుదుచ్చేరిలో మిషన్ అధిపతి అయ్యాడు. ఆ మరుసటి సంవత్సరం కృష్ణాపురం తిరిగివచ్చి అక్కడే అరవైఏడు సంవత్సరాల వయస్సులో మరణించాడు.

ఫ్రాంసు దేశపు రాజుగారి గ్రంథాలయానికి ప్రాచ్యదేశపు పుస్తకాలు కావాలని గ్రంథాలయాధికారి ఫ్రెంచి, తూర్పు ఇండియా కంపెనీ ఏజెంట్లకు తాకీదు పంపాడు. దానిని పుదుచ్చేరి ఏజెంటు జెసూట్లందరికీ తెలియపరిచాడు. సంజీవ నాథస్వామి కూడా ఈ సంగతి తెలుసుకొని కృష్ణాపురంలో తాను సేకరించిన తెలుగు గ్రంథాలను కొన్ని ఫ్రాంసు దేశం పంపించాడు. ఈ గ్రంథాలలో వేమన పద్యాలు, రుక్మాంగద చరిత్ర, విక్రమార్కుని కథలు (బొమ్మ–రాజు సింహాసనం కథలు) కూడా ఉన్నాయి. ఒక ఫ్రెంచి తెలుగు నిఘంటువు, సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు కూడా లీగాక్ పాదిరి పారిస్ నగరానికి పంపించాడు. ఈ గ్రంథాలను ఈయన 1730 అక్టోబరులో రవాణా చేశాడు. ఇవి 1731 జూలైలో ఫ్రాంసుదేశం చేరుకొన్నాయి.[44]

సంజీవనాథస్వామి 1730 నాటికీ వేమన పద్యాల ప్రతిని సేకరించాడు కాబట్టి వేమనగారు అప్పటికే సుప్రసిద్ధులు అని చెప్పవచ్చు. 1730కి ఎంతటిపూర్వులో నిర్ణయించడానికి మరికొంత పరిశోధన అవసరం. ఫ్రెంచి రాజుగారి గ్రంథాలయా ధికారి జెసూటు పాదరీలకు ఒక ఆసక్తికరమైన సూచన చేసాడు. భారతదేశంలో మతాంతరులైన వారి దగ్గర తాళపత్ర గ్రంథాలు తప్పక ఉంటాయి. మతం మారిన తర్వాత ఆ పుస్తకాలు వాళ్ళ చేతుల్లో ఉండడం ఎందుకు? అందుచేత వాటిని పుచ్చుకొని ఫ్రాంసుదేశం పంపమన్నాడు. సంజీవనాథస్వామి తుమ్మావారి

44. జర్నల్ ఆఫ్ బొంబే హిస్టారికల్ సొసైటీ – 4వ సంపుటి (1941) పుటలు 85–88 (87వ పుటలో వేమన పద్యాల పేరు 8వ నెంబరు గ్రంథంగా వుంది).

దగ్గర ఇతర గ్రంథాలతోపాటు వేమనపద్యాల ప్రతిని కూడా సేకరించడానికి ఆస్కారాలు ఉన్నాయి. తుమ్మావారు 1715లో క్రైస్తవులయ్యారు. వేమన పద్యాలను అంతకుముందే గ్రంథస్తం చేశారేమో !

తుమ్మావారికి వేమనగారిమీద చాలా భక్తి ఉండి ఉండాలి. ఈ వంశంలోని వారు సంజీవనాథస్వామి ఇచ్చిన ఒక వచన గ్రంథాన్ని పింగళి ఎల్లన్న అనే బ్రాహ్మణ కవిచేత పద్యకావ్యంగా చెప్పించారు. దీనిపేరు సర్వేశ్వర మాహాత్మ్యం లేక లోభ్య చరిత్ర. ఈ గ్రంథంలో ఎల్లన్న ఇతర కవులతోపాటు వేమనగారిని నుతించాడు. వేమనగారిని పూర్తి పేరుపెట్టి కీర్తించిన తెలుగు కావ్యాలలో ఇదే మొదటిది. మిగత వాటిలో 'వేము' అనే పొడి మాటే కనబడుతుంది. పింగళి ఎల్లన్న వీరశైవుడు కాబట్టి వేమనగారిని తనంతట తాను నుతించినా నుతించవచ్చు లేక తుమ్మావారి ప్రీతికోసం చేసినా చేయవచ్చు.

పింగళి ఎల్లన్న కాలాన్ని 1590–1620గా కవుల చరిత్ర చెప్తున్నట్టు డాక్టర్ గోపి తన గ్రంథంలో పేర్కొన్నాడు.[45] వీరేశలింగంగారు కవి పదునేడవ శతాబ్ది మధ్యమునందున్న ట్లేర్పడుచున్నది' అని రాశారు.[46] అప్పటికి తెలుగు జిల్లాలలో క్రైస్తవమతమే లేదు. పురం లేదు అంతఃపురమన్నట్టు మతమే లేదు మత కావ్యం ఎలా పుడుతుంది ? తుమ్మావారు 1715లో క్రైస్తవులయినా 1752లో గుంటూరు జిల్లా ఫ్రెంచివారి వశమయ్యాక అక్కడకు వలసవెళ్లి కొండవీటికి దగ్గరలో ఉన్న భక్తవాడలో స్థిరపడ్డారు. ఈ భక్తవాడనే నేడు తుమ్మావాడ అంటారు. పింగళి ఎల్లన్న ఈ లోభ్య చరిత్రను 1760 తర్వాత ఎప్పుడో రచించి ఉంటాడు.

పింగళి ఎల్లన వేమనగారిని విమలమతి అని కీర్తించడమే కాక కొన్ని ఆట వెలదులు కూడా కావ్యంలో వ్రాశాడు. కథాకథన భాగంలోని పద్యాలు కనుక వాటిమీద పూర్తిగా వేమనగారి ప్రభావం కనబడదు కాని కథలోనే ముక్తకంలాగ కేటాయించ దగ్గ పద్యం ఒకటి వేమనగారి ధోరణిలో లేక పోలేదు. వినండి:

---

45. ప్రజాకవి వేమన – పుట 118.

46. ఆంధ్ర కవుల చరిత్ర మూడవ భాగం – పుట 178.

సుతుడె తోడు నీడ చుట్టంబు చెలికాడు
సుతుడె యేడుగడయు సుతుడె ధనము
సుత విహీన మైన బ్రతుకేటి బ్రతుకది
జగములోన నుండు జనులకెల్ల (లోభ్య. 3–37)

ఈ మొట్ట మొదటి క్రైస్తవ కావ్యంలోనే కాక ద్వితీయ కావ్యంలో కూడ వేమనగారి ప్రభావం కనబడుతుంది. మంగళగిరి ఆనందయ్య అనే ఒక బ్రాహ్మణ కవి 'వేదాంత రసాయనం' అనే క్రైస్తవ కావ్యాన్ని రాశాడు. ఇందులో వేమన గారిని పూర్వకవిగా నుతించలేదుగాని వారి ప్రసిద్ధ పద్యంలో భావాన్ని ఆటవెలదిలోనే అనుకరించాడు:

'పదుగురాడు మాట పాటించి జాతురు
జగతినెంత చదువు చదివికొనిన
నొకని మాట రచ్చలకు రాదు గావున
సమయ సముచితోక్తి జరుపుమయ్య

(వేదాంత – 1–32)

ఇది 'పదుగురాడు మాట పాటియై ధరజెల్లు' అనే వేమనగారి ప్రసిద్ధ పద్యానికి ప్రతిధ్వని. మంగళగిరి ఆనందయ్య ఈ గ్రంథాన్ని రచించిన కాలం బ్రౌను దొరగారు 1720 అని స్పష్టంగా రాశారు.[47] ఈ నిర్ణయంలో పొర పాటు ఉంది. ఆనందయ్య కూడా తెలుగు క్రైస్తవులు గుంటూరు సీమకు వచ్చా కనే కావ్యం రాశాడు. అంటే 1752 తర్వాతనే అని చెప్పాలి. 1790లో మరణించిన ఒక వ్యక్తిని కావ్యంలో సజీవుడుగా కవి పేర్కొనడం వల్ల 'వేదాంత రసాయనం' అంతకుముందు ఒక పదేళ్ల కాలంలో రచించి ఉండవచ్చు.

క్రైస్తవ మత ప్రబోధకులూ, క్రైస్తవ కావ్యకర్తలు తప్ప మరెవ్వరూ వేమనగారిని పట్టించుకోనట్టు కనబడుతుంది. ఆదిలో ఉత్సాహపూరితులై వేమనను కొనియాడినవారు హిందూ పండితులు కాక క్రైస్తవ విద్వాంసులు — అందు

---

47. ఒ.లై. డి. 2210లో గ్రంథాదిని దొరగారు ఇంగ్లీషులో రాశారు.

లోనూ ప్రొటెస్టెంటులే! అని నార్లవారు రాశారు.[48] "తెలుగు సాహిత్య చరిత్రకారుల్లో ప్రథములైన వీరేశలింగంగారూ, గురజాడ శ్రీరామమూర్తిగారు వేమన చరిత్రను రాయలేదు. కావలి రామస్వామి తన ఆంగ్లగ్రంథంలోను వేమన గారిని పేర్కొనలేదు. ఈ సంగతులను చెప్తూ నార్లగారు 'ఇట్టి మూగ కుట్ర — ఒక మహా వ్యక్తి పేరైనను ఉచ్చరించక మరుగుపరిచిన మౌన కుతంత్రము ప్రపంచ భాషా చరిత్రలం దెచ్చటను కానము. ఇది ఒక పెద్ద విస్మయము!" అని తప్పులెన్నారు.

కవుల చరిత్రలో రాయక పోయినా వీరేశలింగంగారికి వేమనగారిపట్ల చిన్న చూపు లేదు. ఇతర రచనలో కొన్ని పద్యాలను ఉదహరించారు.[49] గురజాడ అప్పారావుగారు కన్యాశుల్కంలో వేమనగారి ప్రసక్తి ప్రశస్తి విరివిగానే ప్రదర్శించారు.[50] నిజానికి ఏమాత్రం సంస్కారమున్న సాహితీపరుడైనా వేమనగారి వంటి ప్రథమశ్రేణి ప్రతిభావంతులను విస్మరించలేడు. అందుకే 1897లోనే హెన్రీ బ్యూచాంప్ కొన్ని దురభిప్రాయాలను ఖండించాడు. దుబాయ్‌పాదిరీ పుస్తకానికి విపులానువాదం ప్రచురిస్తూ ఇలా అన్నాడు:

"(వేమనగారివంటి) కవులను, బాగా చదువుకొని, సంస్కారము గలిగిన బ్రాహ్మణులు చాలామంది ఎక్కువగా గౌరవించి, ఆ రచనలను ఆసక్తితో చదువుతున్నారు, ఇట్టి వారిని పురోహిత వర్గమునకు, ఆచార్య పీఠములకు సంబంధించిన

---

48. Vemana through Western Eyes (Ed.) V. R. Narla నార్లవారు సంకలనం చేసిన గ్రంథాన్ని మరుపూరు కోదండరామరెడ్డి 'వేమన–పాశ్చాత్యులు' అనే పేరుతో అనువదించారు. ఈ వ్యాసంలో రెడ్డిగారి అనువాద వాక్యాలనే ఉదహరిస్తున్నాను. పుట 9.

48అ. అదే గ్రంథంలో పుట — 7.

49. కందుకూరి వీరేశలింగం డైరీలు—లేఖలు—సంకలనకర్త—అక్కిరాజు రమాపతి రావుగారి పద్యాన్ని ఉదహరించాను. (పు. 187) 1872వ సంవత్సరంలో వీరేశలింగంగారు 'తప్పు లెన్నువారు తండోపతండంబు,

50. చూ॥ గురజాడ సంస్మరణ సంచిక. దక్షిణ ఢిల్లీ ఆంధ్ర సంఘం. గురుజాడపై నోట్సు—ఆరుద్ర పుటలు 42–43.

వారి నుండి వేరు చేయవలెను. ఈ తెగవారి అభిప్రాయము మాత్రము యా వ్రాతలను ఎవరుగాని చదువకుండా ఉండవలయుననుటయే''[51]

హెన్రీ బ్యూ చాంప్ పందొమ్మిదవ శతాబ్దపు సహృదయుల గురించి ఈ మాటలు చెప్పారు. వాస్తవానికి పద్దెనిమిదో శతాబ్దంలో కూడా సుప్రసిద్ధ కవులు వేమనగారిని గుర్తించారు. అనుకరణ ఉత్తమ ప్రశంస కనుక వేమనగారిని చాలా ప్రముఖ కవులే అనుసరించారు, అనుకరించారు:

వ్రాత వెంటగాని వరమీదు దైవంబు
సేత కొలదిగాని వ్రాతగాదు
వ్రాత కజుడు కర్త సేతకు దా కర్త
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను 1839 – పుట 160 – ప. 205)

ఇది వేమన గారి సుప్రసిద్ధ పద్యం. దీనిని కనుపర్తి అబ్బయ్య అనుకరించాడు. ఉష కలలో కన్న చిన్నవాడెవడో తేల్చుకొనడానికి చిత్రలేఖ వివిధ రాకుమారుల చిత్ర పటాలు గీస్తుంది. ఆ సందర్భంలో వేమనగారి పద్యాన్నే తీసుకొని చమత్కరిస్తూ అబ్బయ్య అనిరుద్ధ చరిత్రలో ఇలా పద్యం చెప్పాడు:

''వ్రాతకజుడు గర్త సేతకు దా గర్త
యనుట కిది విరోధమ్మై ననేమి
సేత కజుడు కర్త వ్రాతకు దా గర్త
యంచు చిత్రలేఖ ననగవచ్చు.

(అనిరుద్ధ – 2 – 98)

ఈ పద్యాన్ని చూశాక అబ్బయ్య కాలానికే వేమనగారి పద్యం చాలా విపుల ప్రచారంలో ఉందని చెప్పవచ్చు. కనుపర్తి అబ్బయ్య 1745 నాటికి అనిరుద్ధ చరిత్ర రాసి ఉంటాడని చరిత్రకారుల నిర్ణయం.[52] ఒక్క అనిరుద్ధ చరిత్రలోనే

---

51. 'వేమన–పాశ్చాత్యులు'–పుట 12లో ఈ అనువాదం ఉంది. Hindu Manners (3rd Ed.) p. 275.

52. సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం 12వ సంపుటం–పుట 196.

కాదు. కవిరాజ మనోరంజనం అనే 'పురూరవ చరిత్ర'లో కూడా అబ్బయ్య వేమనగారి నడకని అక్కడక్కడ అనుసరించాడు:

సుదతి వ్రతము చెడిన సుఖము దక్కగవలె
నన్నుమాట దలచు కొన్న దేమొ ?
కాపురంబు జేసె గలికి ముచ్చటదీర
మగని విడిచి తేరమగని యింట

(కవిరాజు – 2 – 7)

కనుపర్తి అబ్బయ్య ప్రౌఢ కవులలో ప్రసిద్ధుడు. కూచిమంచి జగ్గన్న ఇంకొకరకంగా ప్రసిద్ధుడు. ఇతడు కూడా వేమనగారిని అనుసరించినవాడే. వేశ్యల మీద వేమనగారు ఎన్నో పద్యాలు చెప్పారు. వాటిలో బాగా ప్రచారంలో ఉన్నది వినండి:

లంజె లంజెకాని లావెల్ల కొనియాడు
లంజె తల్లి వాని లజ్జ కడుగు
తల్లి గలుగు లంజె తగులుట దోషంబు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(బ్రౌను (అకాడెమీ ప్రతి) 355)

ఈ పద్యంలోని భావాన్నే కూచిమంచి జగ్గన్న చంద్రరేఖా విలాపంలో ఇలా చెప్పాడు:

పెల్లు కల్లలల్లి బొల్లి మాటలు జల్లి
మెల్ల మెల్ల నిల్లు గుల్ల జేయు
తల్లి గలుగు లంజె నుల్లోలమతి జేరు
పల్లవులకు సౌఖ్యమిల్ల జగతి

(చంద్రరేఖ – 2–30)

కూచిమంచి జగ్గకవి కాలం కూడా కనుపర్తి అబ్బయ్య కాలానికి దగ్గర్లోనే ఉంది. జగ్గన్న అన్నగారు కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారు సుప్రసిద్ధులు. కవి సార్వభౌమ బిరుదాంకితులు. లాక్షణికులు. బహుకావ్యకర్తలు. ఆయన 1715

నాటికే రుక్మిణీపరిణయం అనేకావ్యం మొదలుపెట్టారు. 1720 ప్రాంతాలలో రాజశేఖర విలాసం అనే కావ్యం చెప్పారు. అందులో వేమన గారిని ఒకటికాదు రెండు పద్యాలలో అనుకరించారు. 'కామిగాక మోక్ష గామిగాడు' అన్న పద్య పాదం వేమనగారి పద్యాలలో బాగా ప్రాచుర్యం పొందింది. దీనిని కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారు ఎలాగ వాడుకొన్నదీ చూడండి:

కోరి యాచార్యు భామిని గూడినట్టి
కైరవాప్తుడు మిక్కిలి కామిగాడె
కామి గాకున్న యట్టి యస్ఖలితుడెవడు ?
కామిగాడేని నిర్వాణ కామి యగునె ?

(రాజశేఖర – 3–110)

ఈ పద్యం ఆటవెలదిలో కాక తేటగీతిలో చెప్పడం గమనించదగ్గ విషయం. అయితే కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారు ఆటవెలదిలోకూడా వేమనగారి భావాలను అనుకరించక పోలేదు. రాజశేఖర విలాసంలోనే ఈ పద్యం వినండి:

ధనము గల్గియుండ ధర్మంబు సేయక
యెన్నదియు బరులకొదవుగాదె
తేటులెల్ల గూడి తేనియ గూర్చిన
నొరుల కబ్బినట్లు లెరుగు కొనిన

(రాజశేఖర – 1 – 87)

ఇందులోని భావాలేకాక కొన్ని మాటలు కూడా వేమనగారి పద్యం లోనివే కావడం గమనార్హం.

ధనము కూడబెట్టి ధర్మంబు సేయక
తాను దినక లెస్స దాచు గాక
తేనె నీగ కూర్చి తెరువరి కీయదా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 19 పద్యం 129)

వేమనగారి పద్యంలో పొదుపు ఉంటుంది. అదే భావాన్ని ఇతరులు నాలుగు పాదాలలోనికి సాగదీయాలి. కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారు అదే చేశారు.

ఏది ఏమైనా 1720 నాటికే రాజశేఖర చరిత్ర రచించిన కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారి కాలానికి వేమనగారి పద్యాలు చాలా ప్రచారంలో ఉన్నాయంటే 1730లో సంజీవనాథస్వామి (లీగాక్ పాదిరి) పారిస్ నగరానికి వేమనపద్య సంకలనాన్ని పంపగలగడంలో విడ్డూరమేమీ ఉండదు. వేమనగారు క్రీ.శ. 1700 నాటికే సుప్రసిద్ధులని నిరూపించడం ఇలాగ జరిగింది గాని ఆయన కచ్చితంగా ఏఏ సంవత్సరాలలో జీవించారో పరిశోధించాలి. ఇదికూడా కొంత శ్రమపడితే సాధ్యమే. మరికొన్ని ఆకారాలను పరిశీలించుదాం.

వేమనగారి పద్యాలు ఎంత బహుళ ప్రచారం పొందాయో, వారి చిత్రపటం కూడా ఒకటి అంత ప్రాచుర్యం పొందింది. తంజావూరు రాచనగరంలో ఉండే ఒక తైలవర్ణ చిత్రం నుండి ఫోటోలూ రేఖాచిత్రాలు రూపొంది వేమనగారి జీవిత చరిత్రలలో, పద్యసంకలనాలలో ప్రచురితమయ్యాయి. తంజావూరు రాచనగరులోని చిత్రాన్ని కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డి గారు చూశారు. నేను 1955లో 'సరస్వతీ మహలు' మీద పరిశోధనా వ్యాసం రాయడానికి తంజావూరు వెళ్ళాను. రాచనగరు అంతా చూశాను. ఆ రాజవంశంలో అప్పటికి సజీవులుగా ఉన్నవారిని కలుసుకొన్నాను. మహారాష్ట్రుల దర్బారు హాలులో ఉన్న 'ఏకోజీ—శాహజీ—శరభోజీ' రాజుల తైలవర్ణ చిత్రం (ఒక పెద్ద గోడంత సైజులో ఉన్నది) ఇప్పటికీ నాకు కళ్ళకు కట్టినట్టుగా ఉంది. ఇమ్మడి శరభోజి తైలవర్ణ చిత్రంకూడా మరపు రానిదే. ఎటొచ్చీ వేమనగారి చిత్రాన్ని చూచాయిగా చూసినట్టు జ్ఞాపకం. అంతకుముందే వావిళ్ళవారి ప్రతులలో ఆ చిత్రం ఫోటోని చూడడంచేత ఆ పటాన్ని రాచనగరులో చూసినప్పుడు అట్టే పట్టించుకొని ఉండను.

తంజావూరులో ఉన్నది వేమనగారి చిత్రమేనా ? ఆ నగరానికీ వారికీ ఏమిటి సంబంధం ? వేమనగారు దక్షిణ ప్రాంతాలలో కూడా సంచారం చేసి శిష్యవర్గాన్ని చేర్చుకొన్నట్టు జనం చెప్పకొంటారు. తంజావూరు సరస్వతీ మహలులో వేమన పద్యాల తాళపత్ర ప్రతులు నాలుగు ఉన్నాయి.[53] నాగరలిపిలో కాగితాలమీద రాసిన ప్రతి ఇంకొకటి ఉంది.[54]

---

53. తంజావూరు కేటలాగు ప్రథమ సంపుటిలో డి. 411 నుండి డి. 414 దాకా ఉన్న ప్రతులు.

54. తం.డి. 415

నాగరలిపిలో రాసిన ప్రతి మహారాష్ట్ర రాజులకోసం తయారుచేసినదే కావచ్చు. తాళపత్రగ్రంథాలు తెలుగు లిపిలోనే రాశారు. కన్నాకు మీద కాదుగాని నాలుగు ప్రతి కట్టలమీద ఒక చిన్నాకుపై 'నళనామ సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమీ భానువారం' అనే తారీఖు కనబడుతుంది. ఇది క్రీ.శ. 1676 మార్చి అయిదవ తేదికి సరిగ్గా సరిపోతుంది. తాళపత్రాలు చాలా ప్రాచీనంగానే కనబడతాయి. ఒకటి శిథిలమై పోతూంది. క్రీ.శ. 1676 తంజావూరులో మహారాష్ట్ర రాజుల రాజ్యారంభ సంవత్సరం. అప్పటికి వేమనగారు సుప్రసిద్ధులు కావచ్చును గాని ఆ తాళపత్రగ్రంథాలు ఆ సంవత్సరం లిఖించినవి కాకపోవచ్చును. శతాబ్దం, మాసం, తిథి, వారం సరిగ్గా సరిపోతున్నా సంశయించడానికి వేరే కారణాలు ఉన్నాయి వాటిని తర్వాత విశదం చేస్తాను. ప్రస్తుతం తంజావూరికీ వేమనగారికి ఉన్న సంబంధం ఏమిటో తేల్చుకోవాలి.

మహారాష్ట్ర రాజులు గద్దె ఎక్కడానికి ముందు నాయక రాజులు అవసాన కాలంలో వీరవైష్ణవం రాజులకు అభిమతం, మతం అయింది. భోసల రాజులు రాగానే అద్వైతం దానితోపాటు ఇతర మతాలు తిరిగీ తలఎత్తుకున్నాయి. 1684 నుండి 1710 దాకా పాలించిన శాహజీ కాలంలో భాసురానందనాథు డనే దీక్ష నామం స్వీకరించిన భాస్కర రాయలు శాక్తేయ మతాన్ని పునరుద్ధరించాడు. పరమశివేంద్రసరస్వతులు, కృష్ణానందులు అద్వైతాన్ని ప్రబోధించారు. 'మానస సంచరరే' వంటి కీర్తనలు రాసిన సదాశివబ్రహ్మేంద్రులవారు ఈ పరమశివేంద్ర సరస్వతుల శిష్యులే. శ్రీధరవెంకటేశ దీక్షితులు, బోధేంద్రయతీ నామసిద్ధాంతాన్ని, భజన పద్ధతినీ ప్రవేశపెట్టారు. తంజావూరు రాజ్యంలో ఆధ్యాత్మిక చింతన ఎక్కువైంది.

శాహజీ కేవలం షణ్మతాలకూ, షడ్దర్శనాలకూ మాత్రమే ప్రోత్సాహం ఇవ్వలేదు. గంగాధరవాజపేయి ఆధ్వర్యంలో 'అవైదిక దర్శన సంగ్రహం' అనే గ్రంథాన్ని సంకలనం చేయించాడు. నాస్తిక దర్శనాలను కూడా అవగహన చేసుకోవాలనే సహృదయత ఆ రాజ్యంలో ఉంది. రామభద్ర దీక్షితులనూ మరో ఆరుగురినీ 'షడ్దర్శన సిద్ధాంత సంగ్రహం' సంకలనం చేయమని శాహజి నియమించాడు. అప్పటికే తెలుగులో వేదాంత శతకాలు చెప్పిన దత్తాత్రేయ యోగి, పరమానంద తీర్థులు తంజావూరు రాజ్యంలోని మన్నారు గుడిలో ఉన్నవారే.

ఇటువంటి వాతావరణంలో, యతులు, పరమహంసలు, యోగులు, చర్చలూ, సాధనా చేస్తున్న కాలంలో వేమనగారు తంజావూరు విచ్చేసి కొన్నాళ్ల అక్కడ ఉన్నా ఉండవచ్చు. మహారాష్ట్ర రాజుల మాతృదేశం కొంకణం. తంజావూరులో వారు కొంకణేశ్వరునికి ఆలయం కట్టారు. భోసల రాజులలో ఆఖరి వాడైన శివాజి (1832–1855) తన 'అన్నపూర్ణా పరిణయం' అనే నాటకంలో 'కొంకణేశ్వర అన్నపూర్ణల పూర్వోదంతము వారి పరిణయం' వర్ణించాడు.[55] వేమనగారి కాలంలో మహారాష్ట్రాన్ని కొంకణమనే పిల్చేవారు కాబోలు. వారు చెప్పిన రెండు పద్యాలలో కొంకణం ప్రసక్తి కనబడుతుంది.

మొరుగు రాజ్యమెల్ల మ్రొక్క బోవును కొంత
రామనాథమేగి రట్టు పడును
వినని వింతలెల్ల వినును కొంకణమందు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (అకాడెమీ ప్రతి) 819)

ఈ పద్యం మొదటి పాదం లోని మొదటి మాట 'మొరుగు' అనేది అసాధు పాఠం. మొరకు రాజ్యం అని వేమనగారు ఉద్దేశించారేమో. బ్రౌనుదొరగారి 1839 ప్రతి పునర్ముద్రణ పీఠికలో ఈ పద్యాన్నే ఉటంకించి బంగోరె 'మొరసు రాజ్యం' అనే పాఠాన్ని ఇచ్చాడు. మైసూరు రాష్ట్రంలోని కోలారు ప్రాంతాలను 'మొరసునాడు' అంటారు. ఇది ఒక మండలంలోని నాడేగాని ప్రత్యేకంగా రాజ్యం కాకపోవచ్చు. బ్రౌను దొరగారు ఈ పద్యానువాదంలో 'ఫూల్సు' అనే మాట వాడారు కనుక సాధుపాఠ 'మొరకు' కావచ్చు. శాహజీ పరిపాలనా కాలంలో ఛత్రపతి శివాజి కుమారుడు రాజారాం చెంజి కోటలో ఉండేవాడు. మొగలాయి సైన్యాలు చెంజిని 1691 నుండి 1697 దాకా ముట్టడించాయి. రాజారాం సహాయార్థం శాహజీ సేనలను పంపించవలసిన తరుణంలోనే సేతుపతి తన రాజ్యాన్ని మధురనాయక రాజులు కల్లోలపరుస్తున్నారని మొరపెట్టుకొంటూ సహాయం అర్థించాడు. శాహజీ తన సేనలను చెంజికి పంపించకుండా రామనాథానికి పంపాడు. ఆ సేనలు పగవాళ్ళను ఓడించి సేతుపతి రాజ్యాన్ని నిలబెట్టాయి.[56] రామనాథానికి

---

55. తంజావూరు స.మ. కేటలాగు ప్రథమ భాగం డి. 499.

56. శ్రీధర వెంకటేశుల శాహజీ విలాసం. పంచమస్సర్గ–47–55 శ్లోకాలు షష్ఠ స్సర్గ 60 నుండి 73 దాకా ఉన్న శ్లోకాలు.

వెళ్లి రట్టు పడిన వాళ్లు మధురనాయకరాజులు అన్నదే వేమనగారి పాఠం అయితే ఈ చారిత్రక విషయాలు ఈ పద్యానికి నప్పుతాయి. చెంజికోట మొగలాయి ముట్టడిని తట్టుకొంది. కొంకణంలో ఈ వార్త వింతగానే వినబడి ఉండవచ్చు.

ఇది వేమనగారి పద్యమే అయితే ఆయన తంజావూరులో 1697 లోపున ఉండడానికి ఆస్కారం ఉంది. వేద ప్రామాణ్యాన్ని యజ్ఞయాగాదులనూ, బ్రాహ్మణాధిక్యతనూ, విగ్రహారాధననూ అంగీకరించకపోయినా వేమనగారు తత్త్వ బోధన చేస్తూ సంసారయోగాన్ని ఉపదేశించారు. తంజావూరు రాచనగరంలో వారి పటం ఉండడానికి వారి ప్రభావం భోసలరాజులమీద ప్రగాఢంగా ఉండితీరాలి. శాహజీ, శరభోజి తుళజాజీలు ముగ్గురూ సంస్కృతాంధ్ర మహారాష్ట్ర భాషలలో సాహిత్య రచనలు చేసినవాళ్లే. శాహజీ కాలంలో యక్షగానాలు, శృంగారపదాలు విరివిగా కవులు చెప్తున్నా ఈ రాజు మాత్రం వైరాగ్యనీతిపదాలు త్యాగేశ ముద్రలో విరచించాడు. ఈ పదాలలో వేమనగారి ప్రభావం ఏమైనా ఉందేమో చూడాలి:

తల్లిదండ్రి మీద దయలేని పుత్రుండు
పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి
పుట్టలోన చెదలు పుట్టదా గిట్టదా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

(బ్రౌను (1839) పుట 12 పద్యం 74)

ఇది వేమనగారి సుప్రసిద్ధ పద్యం. దీని ఛాయలు శాహజీ ముఖారి రాగంలో చెప్పిన ఒక పదంలో ఉన్నాయి:57

పుట్టినపుడే కీర్తి పుణ్యమార్జించేవాని
పుట్టుక సఫలము పోవే
అట్టు శాయనివాని పుట్టుక యాలనే
పుట్టలో చీమలు పుట్టలేదటమే.

వేమనగారి పద్యంలోని చెదలు శాహజీ పదంలో చీమలయ్యాయి. తంజావూరు భోసలరాజులు చెప్పిన నీతి వైరాగ్య పదాల మీద కొద్దిగాకూడ పరిశోధనలు ప్రారంభంకాలేదు. సరస్వతీ మహలు గ్రంథాలయంలోని తెలుగు పండితులు

57. తం. మ. స. కేటలాగు ప్రథమ సంపుటి డి. 443.

ఎన్. విశ్వనాథంగారి సంపాదకత్వంలో శాహజీ మరాటీలో చెప్పిన త్యాగేశ పదాల సంకలనం ఇటీవల నాగర లిపిలో వెలువడింది. ఈ మరాటీ పదాలను తెలుగు లిపిలోనే మొదట రాశారు. శాహజీ చెప్పిన తెలుగు పదాలను కొన్నింటిని విశ్వనాథం గారు నోటుచేసుకొన్నారు. కాంబోది రాగంలో చెప్పిన 'చదివితేనే జ్ఞాని ఆయనా?' అనే పదం డి. 443 ప్రతిలోనిదే. ఇది కాకర్ల త్యాగరాజస్వామి వారి రచనగా పరిశోధకులు పొరబడ్డారు.[58]

ఆంధ్ర ప్రభుత్వంవారి ఒరియంటల్ మాన్యుస్క్రిప్టు లైబ్రరీ అండ్ రీసర్చి ఇన్‌స్టిట్యూట్ వారు 'శృంగార పదములు' (పాటలు – పద్యములు) ప్రాచీన అజ్ఞాన కవికృతము అనే గ్రంథం ఒకటి 1972లో ప్రచురించారు. నిజానికి ఇవి అజ్ఞాన కవికృతాలు కావు. ఇవి తుళజాజీ కొడుకు ఏకోజీ చెప్పిన పదాలు. పెద తండ్రులు శాహజి, శరభోజీల మీద తండ్రి తుక్కోజీ మీద ఏకోజీ చాలా శృంగార పదాలు చెప్పాడు. నీతి పదాలు కూడా చెప్పాడు. భోసల రాజులలో తుళజాజికి ఆధ్యాత్మిక విద్యమీద చాలా ఆసక్తి ఉంది. అందులో కృషి చేసాడు. శృంగార పదాలలో కూడా 'ఘనకీర్తిశాలివాడు, ఘనయోగశాలివాడు' అని ఏకోజి నాయికచేత చెప్పించాడు.[59] మరో పదంలో 'ఘనశివభక్తుడవు – ఘనయోగశీలివీవు' అని నాయిక చెప్తుంది.[60]

ఏకోజీ చెప్పినట్టే తుళజాజీ యోగశీలి. ఈ రాజు 'రాజరంజన విద్యావిలాసం' 'శివకామసుందరీ పరిణయం' అనే రెండు యక్షగాన నాట్య ప్రబంధాలు రాశాడు. ఈ రెండింటిలో ఇతివృత్తాలు ఆధ్యాత్మికాలే. రాజరంజన విద్యావిలాసంలో వేమన గారి సంసారయోగాన్నే తుళజాజి ప్రశంసించి ప్రబోధించాడు. ఈ నాటకంలో జీవుడు 'ఈ తనువు నీటి బుగ్గగ' అంటే పరమేశ్వరుడు 'తనువు ముఖ్యసాధనము మోక్షమునకు జీవరాజ! అని చెప్తాడు. వేమనగారు దేహవాదులు. ఆ భావాల ప్రభావం ఇక్కడ కనబడుతుంది. జీవుడు 'సంసారము మరి నిస్సారమెంచి చూడ దేవదేవ', అంటే పరమేశ్వరుడు 'సారము సుమ్మి సంసారమిన్నంటిలోన జీవరాజ'! అని ప్రబోధిస్తాడు.[61]

58. 'ప్రజాకవి వేమన' – డాక్టర్ ఎన్. గోపి పుట 402.
59. శృంగార పదములు – పుట 23.
60. అందులోనే – పుట 7.
61. రాజరంజన విద్యా విలాస నాటకం. తుళజాజీ రచన. తంజావూరు సరస్వతీ మహల్ ప్రచురణ పుట. 31.

....................ముక్తి
నిమ్మన్నలేదు నీకీ యా్ాశమమున
నెమ్మి గృహస్థులై నిఖిల ధర్మములు
సాధించి యా మీద సత్సంగమాది
సాధనంబుల ముక్తి సాధింతువు......

(రాజరంజన – పుటలు 28–29)

అని జీవరాజుకు మోహనయోగి మొదటే చెప్పాడు.

వేమనగారు తమ పద్యాలలో సంసారయోగాన్ని చాలా పద్యాలు ఘనంగా చాటారు:

వెతల తీర్చువాడు వేదాంతవేద్యుండు
రతుల నేలువాడు రసికుడేను
సతిని పెనకు వాడు సంసార యోగిరా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3593)

మ్రానులోన నగ్ని మదియుండగావచ్చు
నగ్నినుండ మ్రాను కలవికాదు
మ్రానులోని యగ్ని మర్యాద సంసారి
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 34 ప. 226)

రద్దిమాని మనసు రాపాడి ధ్వని జూసి
ముద్దుగులుకు నాత్మ మూలమంది
సద్దుసేయకున్న సంసారయోగియే
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(వే.సూ.ర. 3280)

వేమనగారు ఇలాగ సంసార యోగాన్ని ప్రశస్తయోగంగా ప్రబోధించడం వల్లనే తుళజాజీ రాజరంజన విద్యావిలాసంలో గృహస్థాశమాన్ని పాటిస్తూనే మోక్షం సంపాదించవచ్చని కచ్చితంగా చెప్పాడు:

సకల ధర్మంబులు సకల కామ్యములు
సకల పుణ్యములు మోక్షము వీలుగాన
నార్జింతు రీ గృహస్థాశ్రంబునను
వర్జించి పాపాది వర్గంబు నెపుడు

(రాజరంజన—పుట 33)

మోక్షం బ్రహ్మజ్ఞానం వల్లనే వస్తుంది. వేమనగారు ఇలా చెప్పారు:

బ్రహ్మమనగవేరె పరదేశమున లేదు
బ్రహ్మమనగ తానె బట్టబయలు
తన్ను దా నెరిగిన తానెపో బ్రహ్మంబు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

(బ్రౌను (1839) పుట 47 పద్యం 313)

తుళజాజి కూడా సరిగ్గా ఈ మాటనే రాజరంజన విద్యావిలాసంలో 'దండిగా తాను తెలియ తానెపో బ్రహ్మ' మన్నాడు.[62]

తుళజాజీ క్రీ.శ. 1729 నుండి 1735 దాకా తంజావూరును పాలించాడు. తెలుగు దేశంలో కూచిమంచి తిమ్మయ్యగారి మీదా వారి తమ్ముడు జగ్గన్నమీదా వేమనగారి ప్రభావం కనిపించినది కూడా ఈ కాలమే. దక్షిణ భారతంలో వివిధ ప్రాంతాలలో సరిసమానంగా ఏకకాలంలోనే వేమనగారి కీర్తి వ్యాపించి ఉంటుంది. చాటుపద్యాలు చెప్పేవారి కవిత వారి జీవిత కాలంలోనే త్వరిత ప్రచారం పొందుతుంది. క్షేత్రయ్య పదాలు ఆలాగే ప్రసిద్ధమయ్యాయి. క్షేత్రయ్యలాగే వేమనగారు కూడా రాయలసీమలో జన్మించి అక్కడ పెరిగి పెద్దవారైనా, తమ జీవిత కాలంలో కొంతకాలం తంజావూరు రాజ్యంలో ఉన్నారని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

క్షేత్రయ్య తంజావూరు రాజ్యంలో పదాలు చెప్పాక ఆయన్ని అనుసరిస్తూ ఎందరో పదాలు చెప్పారు. వేమనగారిని అనుసరిస్తూ ఇతర కవులు పద్యాలు చెప్పారా లేదా అని పరిశోధించాలి. నాయక రాజుల కాలంలోనూ భోసల రాజుల కాలంలోనూ యక్షగాన రచనలే ఎక్కువగా జరిగాయి. యక్షగానాలలో ద్విపదలు, కందాలు, విరివిగా ఉంటాయి. గాని ఇతర చందాలు చాలా అరుదు. అయినా వేమనగారి

62. రాజరంజన విద్యావిలాస నాటకం – పుట 33.

ప్రభావం వల్లనే భోసల రాజుల కాలంలోని యక్షగానాలలో ఆటవెలదులు ప్రకాశించాయి. బాలకవి సుబ్బన్న 'పంచకన్యా పరిణయం'లో చల్లా సూరయ్య 'వివేక విజయం'లో అక్కయ్య 'భీమసేన విజయం'లోనూ శ్రీకృష్ణ లీలావిలాసంలోనూ ఆటవెలదులు కొన్ని చెప్పారు. మాతృభూతయ్య 'పారిజాతాపహరణం'లో ఒక ఆటవెలది చెప్పాడు. ఈ యక్షగానాలన్నీ అచ్చుపడ్డాయి. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం వారు కొన్ని సంపుటాలలో ప్రచురించారు.

భోసల రాజుల కాలంనాటి సుప్రసిద్ధ ప్రబంధకవులు వెలిదండ్ల వెంకటపతి, ముద్దుపళని మొదలైనవారు. వెంకటపతి 'రాధామాధవ సంవాదం' రచించాడు. (ఇతని కొడుకు వీణా అయ్యన్న దీక్షితుడు అద్వైత జ్ఞానవేత్త. 'వ్యాస తాత్పర్య నిర్ణయం' అనే గ్రంథం రాశాడు. నామసిద్ధాంతం, భజన పద్ధతులను ప్రచారం చేసిన శ్రీధరవెంకటేశుల శిష్యుడు. శాహజీ కాలంలో ప్రముఖుడు) వెలిదండ్ల వెంకటపతి రాధామాధవ సంవాదంలో ఆరు ఆటవెలదులు రాశాడు. నడకలో, విరుపులలో ఇవి వేమనగారి బాణిలోనే ఉన్నాయి[63]. ఈ కవి 1700 ప్రాంతాల వాడు. ఇంకొంచెం ముందువాడు కావచ్చు.

భోసలరాజులలో ప్రతాపసింహుడుకూడా ప్రసిద్ధుడే. ఇతడు 1739 నుండి 1763 దాకా తంజావూరు పాలించాడు. ఇతని ఆదరణలోనే ముద్దుపళని ఉండేది. ఈమె 'రాధికా సాంత్వనం' అనే కావ్యంలో 14 ఆటవెలదులు రాసింది. బాణీ వేమనగారిదే:

సొమ్ము నియ్యవచ్చు సమ్మంద మియ్యవచ్చు
నియ్యరాని ప్రాణ మియ్యవచ్చు
దనదు విభుని వేరు తరుణి చేతికినిచ్చి
తాళవశమె యెట్టి దానికైన'

(రాధికా సాంత్వనం 1–74)

ఈ కావ్యంలోని మిగతా ఆటవెలది పద్యాలు కూడా ఇంతసాఫీగా నడుస్తాయి. వేమనగారి ఆటవెలదులు తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రవేశించాక ఏ కవి చెప్పినవైనా ఆ విరుపులు, ఆ సొంపులూ సంతరించుకోక తప్పదు.

---

63. రాధామాధవ సంవాదంలోని ప్రథమాశ్వాసంలోని 19,41,90 నెంబరు పద్యాలూ, ద్వితీయాశ్వాసంలోని 15,26,92 నెంబరు పద్యాలు ఆటవెలదులు.

ఇప్పటిదాకా చూసిన సాక్ష్యాలవల్ల వేమనగారి కాలనిర్ణయం సుఖాసుఖాల తేలిపోయినట్టే లెక్క. క్రీ.శ. 1650 నుండి 1700 దాకా వారు దేశంలో సంచారం చేసి ఉంటారు. ఈ విషయంలో నాకుగాని ఈ రుజువులు గమనించిన మీకుగాని ఈషణ్మాత్రం అనుమానం లేకపోవచ్చును. అయితే వేమనగారిమీద పరిశోధనలు చేసి పట్టాపొందిన విశ్వవిద్యాలయంలో ఆచార్యులుగా ఉన్నవారు వేరే ప్రతిపాదనలు చేస్తే వాటిని పరిశీలించక తప్పదు. ఇటీవల బాలసరస్వతీ బుక్ డిపోవారు 'వేమన పద్య రత్నాకరము' అనే సంకలనం ప్రచురించారు (1976). ఇందులో 2504 పద్యాలున్నాయి. వీటికి బులుసు వెంకటరమణయ్యాగారు తాత్ప ర్యకర్త. డాక్టరు గంధం అప్పారావుగారు పీఠిక వ్రాశారు. అందులో వేమనగారి గురించి కవి చౌడప్ప చెప్పిన పద్యంగా ఒకటి ఉదహరించారు:

వానను దడియని వారును
పూనుక వేమన్నచేత బొరయనివారున్
నానా దిక్కులు వెదికిన
గానమురా నెంతవాని కవిచౌడప్పా

ఈ పద్యం ఇప్పటిదాకా ఏ పరిశోధకుడి కంటా పడలేదు. దీనిని చూసిఉంటే పరిశోధకులకు శ్రమ తప్పేది. కవి చౌడప్ప కాలం అందరికీ తెలిసినదే. మట్ల అనంతరాజుగారి మీద తంజావూరు రఘునాయకుడి మీదా చౌడప్ప పద్యాలుచెప్పాడు. మట్ల అనంతరాజు కొలువులోనే చౌడప్ప ఉండేవాడు. ఈ రాజు 1598–1600 సంవత్సరాల మధ్య కకుత్స్థ విజయం అనే కావ్యం వ్రాశాడు.[64] కవి చౌడప్ప అప్పటివాడే అవుతాడు. ఇతడు పొగిడినందువల్ల వేమనగారు ఏ 1550 ప్రాంతాలవారో అవుతారు.

గంధం అప్పారావుగారు ఈ చౌడప్ప పద్యాన్ని ఏ తాళపత్ర ప్రతిలో చూశారో, అది ఎక్కడ ఉందో, దాని నెంబరేమిటో అందులోని పద్య సంఖ్య ఏమిటో మొద లైన వివరాలేం చెప్పలేదు. ఇటువంటి రుజువులూ, సాక్ష్యాలూ చూపించడం సాహిత్య పరిశోధక మర్యాద. డాక్టరు గంధం అప్పారావుగారు ఉదాహరించారు కనుక దీనిని పూర్తిగా కొట్టిపారెయ్యడానికి లేదని నా దగ్గరున్న కవి చౌడప్ప శతకాల

64. సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం – తొమ్మిదో సంపుటం. పుట 150.

వివిధ ముద్రిత ప్రతులు గాలించాను. ఎక్కడా ఈ పద్యం నాకు కనబడలేదు.

నా నీతి వినని వానిని
భానుని కిరణములు మీద బారని వానిన్
వానను దడియని వానిని
గాననురా కుందవరపు కవి చౌడప్పా.

(రెంటాలవారి శతకరత్నావళి పుట 398 పద్యం 24)

చౌడప్ప తన స్వంత కీర్తిని పొగుడుకున్నాడేగాని వేమనగారిని ప్రస్తుతించలేదు. గంధం అప్పారావుగారికి ఈ పద్యం ఎక్కడ దొరికింది? బ్రౌను ప్రతులను గాలిస్తే ఈ పద్యం లభించింది. వినండి:

వానను దడియని వారును
పూనుక వేమన్నసేత బొరయనివారు
న్నానా దిక్కుల వెదకిన
గానము వానెంతవాని గానము వేమా

(బ్రౌను (1839) పుట 98, పద్యం 215)

ఈ పద్యంలో 'గానము వేమా' అనే మాటల బదులు 'కవి చౌడప్ప' అనే మకుటాన్ని గంధం అప్పారావుగారు ఇచ్చిన పద్యంలో ఎవరో తగిలించారు. వేమన సూక్తి రత్నాకరంలో ఈ పద్యం కొంచెం పాఠభేదాలతో ఇలాఉంది.

వానను దడియని వారును
బూనిక వేమన్న బోధ బొరయనివారున్
నానా దిక్కుల వెదకిన
గానబడగలేరు తెలియుగదరా వేమా.

(వే.సూ.ర. 3460)

బందరువారి పాఠాన్నే తీసుకొని నేదునూరు గంగాధరంగారు తమ 'వేమన పద్యములు' అనే సంకలనంలో పొందుపరిచారు.[65] అందులో ఈ పద్య సంఖ్య 4322.' కవి చౌడప్పా, వేమన ఒక త్రాటిమీద నడిచిన వారే' అని పద్యంకింద

65. 'వేమన పద్యములు' సంకలనం—నేదునూరి గంగాధరం—ప్రకాశకులు—అద్దేపల్లి అండ్ కో—రాజమహేంద్రవరం.

నేదునూరి వారు ఒక చిన్న వ్యాఖ్యానం చేశారు. ఈ వాఖ్యానం పొరపాటుకు దారి తీసిందా ?

బ్రౌను దొరగారి కాలంనుంచి ఇటీవల పరిశోధకులదాకా ఎవరికీ లభించని కవి చౌడప్ప పద్యం గంధంవారికి ఎలా దొరికిందో తెలియదు కనుక వారు చెప్పలేదు కనుక ఇది ఇంక సాగదీయకుండా ఈ కాలనిర్ణయ సమస్యను 'కుప్పుస్వామయ్యర్ మేడ్ డిఫికల్టు' చేసుకోనక్కరలేదు.66

తంజావూరులో ఉన్న తాళపత్ర ప్రతులమీద ఉన్న తారీఖు విషయంలో ఇంతకు ముందు కొంత అనుమానం వెలిబుచ్చాను. దానికి కారణాలు తర్వాత చర్చిస్తానని కూడా చెప్పాను. ఆ ప్రతుల కట్టలమీద ఒక చిన్నాకుమీద ఇలా కొన్ని వాక్యాలు ఉన్నాయి.

"నళనామ సంవత్సరం చైత్రశుద్ధ 1 భానువారం మధ్యస్తులు సేనాదురంధర శ్రీరామయ్య వరహప్పయ్య దీక్షితుల వారి అధికారమందు వేమన పద్యములు తెలుగు లిపి ఆకులు 23 అపూర్తి. రుజు".

(ఎం. 406 – డి. 411)

"నళనామ సంవత్సరం చైత్ర శుద్ధ 1 భానువారం మధ్యస్తులు సేనాదురంధర రాజ శ్రీరామయ్య వరహప్పయ్య దీక్షితులవారి అజ్ఞ ప్రకారం నానా చిల్లర పద్యాలు 106 అపూర్తి" (ఎం. 457 – డి. 407)

ఇందులో ఇచ్చిన శాకాబ్ద మాస తిధి వారాలు 1676 మార్చి అయిదో తేదీకి సరిపోయినా అప్పడు వరహప్పయ్య దీక్షితులు అనే వ్యక్తి ఉన్నాడని చెప్పలేం. భోసల రాజులలో కడపటి వాడైన శివాజి కాలంలో వరహప్పయ్య ఉన్నాడు.

'గాన విద్యలలోన ఘనుడైనవాడు
సేనాదురంధర శ్రీ గల్గువాడు

---

66. శేకుమళ్ల కామేశ్వరరావుగారు వ్రాసిన 'పూర్వాంధ్రకవులు' మొదటిభాగం (క్రీ.శ. 630-945) అనే గ్రంథంలో 38వ పుటలో ఈ పద్యం ఉంది. డాక్టర్ అప్పారావుగారు తమ సిద్ధాంతగ్రంథం 'వేమన-సర్వజ్ఞులు-తులనాత్మక పరిశీలన' అనే దానిలో 'శేకుమళ్లవారి 'రిఫరెన్సు' ఇచ్చారు. శేకుమళ్లవారి ప్రకారం వేమనగారి కాలం-క్రీ.శ. 800 ! ! !

వరయోగశాలియూ వరహేంద్రఘనుడు
పరిపూర్ణ విద్యల ప్రబలినవాడు
యిటువంటి మిత్రులు యిరువంక గొలువ
పటువుగా విలసిల్లు భాగ్యముప్పొంగ
శ్రీ శివాజేంద్రుండు చెలగు సద్విభుడు

(తంజావూరు డి.499)

ఈ ద్విపద పంక్తులు శివాజీ రచించిన 'అన్నపూర్ణా పరిణయం' లోనివి. వరహేంద్రుడికి సేనాదురంధర అనే బిరుదు ఈ ద్విపద పాదాలలోను చిన్నాకుమీద కనబడే వ్రాతలోనూ సమానంగా ఉంది. చిన్నాకు మీద చెప్పిన నళనామ సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి భానువారం 1676 మార్చి అయిదవ తేదికేకాక 1856వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ ఆరోతేది ఆదివారానికి కూడా సరిగ్గా సరిపోతుంది. ఎటొచ్చీ ఇది తంజావూరులో మహారాష్ట్ర రాజ్యం అంతరించిన మరుసటి సంవత్సరం. 1855 దాకానే శివాజీ పాలించాడు.

డి. 414 ప్రతిపైన ఉన్న చిన్నాకులో చివర 'రుజు' అనే ఒక మాట ఉంది. డి. 407 ప్రతిపైన చిన్నాకులో ఈ మాటలేదు. అంటే డి. 411 ప్రతినే ఇంకొక దానితో తైపారు చేసి పాళాల వివరం, పద్యసంఖ్యా నిర్ణయించారన్నమాట. డి. 407 ప్రతికి అటువంటిదేం జరగలేదు. (ఇందులో గజేంద్రమోక్షం, వెంకటేశ శతకం కూడా ఉన్నాయి) వరహప్పయ్య కాలంలో గ్రంథాలయంలోని పుస్తకాల జాబితా ఇంకొకసారి తయారయిందనే ఈ చిన్నాకు తెలియచేస్తోందను కోవాలి. శరభోజీ కాలంలో 1807లో ఒక 'జాస్తా పరిష్కారంబున కలుగజేసి నట్టు దాఖలాలు ఉన్నాయి.[67]

"శరభోజి మహారాజువారికి పట్టవయ్యేందుకు మునుపు ఈ సరస్వతి మహల్ పుస్తకాలకు వివరమైన జాస్తాలేదు. 1720 కాళయుక్తి సంవత్సరం శరభోజి మహారాజువారి పట్టమయ్యె మన్యంభట్లు యనే గంగాధరభట్టు సదాశివభట్లకు దానాధికారం ఇచ్చినపిమ్మట ఈ సరస్వతీ మహల్ కాగితాల పుస్తకాలు, తాట్యాకుల పుస్తకాలును తగుమైన వార్లనె నియమించి పెరీనీలును జాస్తారాసి శాలివాహన

67. ఈ యాదస్తు 'Dr. Burnell No. Plam leaf Ms I. 15024, 15461' అనే పుస్తకంలో ఉందని సరస్వతీ మహలు తెలుగు పండితులు శ్రీ విశ్వనాథంగారు చెప్పారు.

శక సంవత్సరము 1722 ఇంగ్లీషు సంవత్సరములు 1801లో జాప్తా పరిష్కార ముగా గలుగజేసినది రౌద్రినామ సంవత్సరము''.

సరస్వతీ మహలులో ఉన్న తాళపత్ర గ్రంథాల లేఖన కాలం తెలియకపోయినా బ్రౌనుదొరగారు సేకరించిన వాటిలో డి. 1733 అనే ప్రతి చాలా ప్రాచీన ప్రతి అని డాక్టర్ గోపి గుర్తించారు.[68] అయితే కేటలాగులో ఇచ్చిన తిధికీ గోపి నోటు చేసుకున్న తిధికీ తేడాఉంది. డాక్టర్ గోపి తాళపత్ర ప్రతిని చూసి కేటలాగులోని తిధిని దిద్దుకొన్నారేమో. ప్రజోత్పత్తి సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ సప్తమీ శుక్ర వారమే డి. 1733 లిఖించిన తేది అయితే అది 1691 ఏప్రిల్ 24 కాకపోవచ్చు. నేను చూసినంతవరకూ డి. 1742 నెంబరు ప్రతి చాలా ప్రాచీనం వ్యయ ఆశ్వయుజ శుద్ధ నవమి ఆదివారానికి సరైన 12-10-1766 ఆ ప్రతి లేఖన కాలం.

ఈ చర్చ కేవలం పరిశోధనా కుతూహలం కోసమేగాని మరెందుకూ పనికిరాదు. 1730 నాటికే జెసూటు పాదిరీలు పారిస్ నగరానికి వేమనగారి పద్యసంకలనం పంపారని తెలిశాక వేమనగారి కాలాన్ని ఆ తారీఖుకు ఒక యాభై అరవై సంవత్సరాలు వెనుకకు జరిపినా అది ముందడుగే.

V.R NARLA MEMORIAL LIBRARY
V.R NARLA
D. P. R I.
Acc. No.

68. 'ప్రజాకవి వేమన' పుట 69.

BCE

AOU.A103B122

BC

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపత్రిక

పుస్తకం సంఖ్య	AOUA103B122
పుస్తకం పేరు	తల్లం పుల్లమ్మగుప్త ధర్మనిధి ఉపన్యాసాలు 1981
తారీఖు	31 December 2025
ముందు అట్ట	no
వెనుక అట్ట	bel
మొత్తం పేజీలు	75
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	RCC
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	Saranya
పేజీలు విడదీసినది	Lakshmi Bargvi
స్కాన్ చేసినది	C Nagendra
పరీక్ష చేసినది	SARANYA
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good